משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה נדרים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה נדרים

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-נדרים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 7
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 11
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 13
משנה ט 14
משנה י 14
משנה יא 14
פרק ד 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ד 17
משנה ה 18
משנה ו 18
משנה ז 18
משנה ח 19
פרק ה 19
משנה א 19
משנה ג 19
משנה ד 20
משנה ה 20
משנה ו 21
פרק ו 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 22
משנה ד 22
משנה ה 22
משנה ו 22
משנה ז 22
משנה ח 23
משנה ט 23
משנה י 23
פרק ז 23
משנה א 23
משנה ב 24
משנה ג 24
משנה ד 24
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 25
משנה ח 25
משנה ט 25
פרק ח 25
משנה א 25
משנה ב 26

משנה ג 26
משנה ד 26
משנה ה 26
משנה ו 27
משנה ז 27
פרק ט 28
משנה א 28
משנה ב 28
משנה ג 29
משנה ד 29
משנה ה 29
משנה ו 29
משנה ז 30
משנה ח 30
משנה ט 30
משנה י 30
פרק י 31
משנה א 31
משנה ב 31
משנה ג 31
משנה ד 32
משנה ה 32
משנה ו 32
משנה ז 33
משנה ח 33
פרק יא 33
משנה א 33
משנה ב 34
משנה ג 34
משנה ד 35
משנה ה 36
משנה ו 36
משנה ח 36
משנה ט 37
משנה י 37
משנה יא 38
משנה יב 38

פרק א

משנה א

א **וַחֲרָמִים כו'**. מִשּׁוּם דְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה גַּבֵּי הֲדָדֵי כָּתוּב כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבוּעַת כו', תְּנֵי לְהוּ לִשְׁבוּעוֹת נַמִּי הָכָא (מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרֵישׁ נָזִיר), וְאֵידֵי תְּנֵי נַמִּי לְאִידָךְ כֻּלְּהוּ. וּנְדָרִים דְּמִתְּסַר חֻפְצָא עֲלֵיהּ דְּאוֹמֵר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי, שֶׁעוֹשֶׂה הַכְּכָר הֶקְדֵּשׁ עָלָיו, וְגַבֵּי חֲרָמִים נַמִּי אָסַר חֻפְצָא עֲלֵיהּ, תְּנֵי לְהוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי. מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁבוּעָה דְּקָאָסַר נַפְשֵׁיהּ מֵחֻפְצָא כו'. תּוֹסָפוֹת:

ב וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא דְּיָדְעִים שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת לֹא הָוֵי יָדְעִים כו'. וְאִם תֹּאמַר אִם כֵּן אַמַּאי אִקְּרֵי יָד, כָּתַב הָר"ן מִשּׁוּם דְּלֹא מַסִּיק דִּבּוּרֵיהּ לְמֵימַר כְּקָרְבָּן. אִי נַמִּי דְּלֹא אָמַר אָסוּר בְּהֶדָיָא. הָר"ן:

ג **שֶׁאֵינִי אוֹכֵל**. וְלֹא דָּמִי לְשֶׁאֵינִי יָשֵׁן שֶׁאֵינִי מְדַבֵּר דְּרֵישׁ פֶּרֶק דִּלְקַמָּן דְּתָנַן דְּמַתָּר מִדְּאוֹרַיְתָא דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, דְּהָתָם אֵין בּוֹ מַמָּשׁ לֹא בְּדִבּוּר וְלֹא בְּשֵׁנָה, אֲבָל הָכָא מִכָּל מָקוֹם בַּמַּאֲכָל שֶׁהוּא מַזְכִּיר יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וְהוּא קוֹנָם הַמַּאֲכָל עַצְמוֹ עִנְיָן זֶה שֶׁאֵינִי אוֹכֵל. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **לָךְ**. פֵּרוּשׁ מִשֶּׁלְךָ. כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י לְמִי אַתָּה שָׁל מִי אַתָּה:

ה **מְנֻדֶּה כו'**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מִי שֶׁאֹמַר מְנֻדֶּה כו' שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ כו'. אֲבָל הַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּהָכָא אֵין צָרִיךְ לְסַיֵּם שֶׁאֵינִי אוֹכֵל, דְּאֵין לְסַפְּקוֹ בְּהַרְחָקַת אַרְבַּע אַמּוֹת, דְּאֵין לְפָרְשׁוֹ בִּלְשׁוֹן נִדּוּי לְפִי שֶׁאֵין אָדָם רָגִיל לְהַזְכִּיר נִדּוּי לְעַצְמוֹ כו', וְאִם כֵּן וַדַּאי לְשׁוֹן נֶדֶר הוּא לְשׁוֹן נָע וָנָד וּמְרֻחָק מֵהֲנָאָתוֹ:

ו **לְהַחֲמִיר**. פֵּרוּשׁ לֶאֱכֹל בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו. הָרַאֲבַ"ד. מַשְׁמַע אֲבָל לֹא לְעִנְיָן לֶאֱכֹל מִשֶּׁלּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וְכֵן פֵּרֵשׁ לְקַמָּן בִּנְדָבוֹת אִם אָמַר כְּנִדְבוֹת כְּשֵׁרִים הֲרֵינִי נָזִיר וַהֲרֵי זֶה קָרְבָּן, וּלְפִי זֶה רֵישָׁא פְּשִׁיטָא וְעִקָּרוֹ מִשּׁוּם סֵיפָא דִּכְשֵׁרִים. אֲבָל בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ בְּאוֹמֵר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הֲרֵינִי עָלַי וְהֵימֶנּוּ, כְּלוֹמַר אִם אָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הֲרֵינִי וְהָיָה נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו. וְכָתַב הָר"ן וְלֹא אִצְטְרִיךְ אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא כו', דִּכְשֶׁאוֹמֵר כְּנִדְרֵי כְּשֵׁרִים בְּטֵל לֵיהּ, אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר הֲרֵינִי, אֲפִלּוּ דְּלֹא אָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים מַהֲנֵי כִּדְתָנַן בְּרֵישׁ נָזִיר בְּאוֹמֵר אֲהֵא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ח פֵּרוּשׁ שֶׁהַנֶּדֶר הוּא הֲרֵי עָלַי כִּדְמַסִּיק, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא בְּפָתַח הָעֲזָרָה אֵין נוֹדְרִין דְּהָא אִיכָּא חֲשָׁשָׁא שֶׁמָּא תָּמוּת וְהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוּת וְאָתֵי לִידֵי תַּקָּלָה בְּבַל תְּאַחֵר. תּוֹסָפוֹת:

ט וְהָא דִכְתִיב נִשְׁבַּעְתִּי וְאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ (תְּהִלִּים קיט), הַהִיא לְזָרוֹזֵי נַפְשֵׁיהּ בְּעָלְמָא שֶׁכְּבָר הֵם מְחֻיָּבִים לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה אוֹ שֶׁלֹּא לַעֲבֹר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, שָׁרֵי לֵיהּ לְמִנְדָּר, וְעַל זֶה שָׁנוּ חֲכָמִים (אָבוֹת פ"ג מי"ג) נְדָרִים סְיָג לִפְרִישׁוּת. הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ:

י **נָדָר**. בַּגְּמָרָא וְהָא אָמַרְתְּ אֵין נוֹדְרִין. תְּנֵי נָדַב. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב נוֹדְרִין בְּנָזִיר, בְּדָוְקָא נָקַט, לְפִי שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בִּנְזִירוּת אֶלָּא נָדָר. וּפֵרֵשׁ הָרַ"ן דְּנֶדֶר פֵּרוּשׁוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּא לְנַמְרֵי בְּנִדְבַת הַלֵּב. וּנְדָבָה מַה שֶּׁאָדָם נוֹדֵר יוֹתֵר בְּנִדְבַת נַפְשׁוֹ וְשֶׁמַּעֲשָׂיו יוֹתֵר רְצוּיִים. וּמִשּׁוּם הָכִי אָמְרִינַן דְּנֶדֶר הוּא הֲרֵי עָלַי, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִתְנַדֵּב לְגַמְרֵי כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוֹ עַכְשָׁיו, וּנְדָבָה הִיא בְּאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ, לְפִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב וְנִדְרוֹ יוֹתֵר רָצוּי. וּלְפִי זֶה בְּנָזִיר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַנֶּדֶר שֶׁל נְזִירוּת אֶלָּא בִּלְשׁוֹן נֶדֶר, מִי שֶׁכַּוָּנָתוֹ רְצוּיָה יוֹתֵר קְרוּי נְזִירוּתוֹ נְדָבָה וּמִי שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ רְצוּיָה כָּל כָּךְ קְרוּי נֶדֶר, וְשֶׁל הַכְּשֵׁרִים נִקְרָא נְדָבָה כִּי אֵין בִּנְזִירוּתָם שׁוּם נִדְנוּד עֲבֵרָה:

משנה ב

יא **קוֹנָם**. שֶׁאָמַר קוֹנָם כִּכָּר זֶה עָלַי. רַשׁ"י:

יב וְהוּא הַדִּין לְכָל לְשׁוֹן הַנּוֹדֵר אָדָם מֵחַיָּב, וְהָא דְקָא תָנֵי הָנֵי לְשׁוֹנוֹת, מִשּׁוּם דִּבְהָנֵי בְּקִיאִין. רַשׁ"י. וְהָרַ"ן כָּתַב דִּרְבוּתָא אַשְׁמְעִינַן דְּלֹא מְבַעְיָא בִּלְשׁוֹנוֹת לַעַז שֶׁהֵם לְשׁוֹנוֹת גְּמוּרִים שֶׁהַנּוֹדֵר בָּהֶן נִדְרוֹ נֶדֶר, אֶלָּא אֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹנוֹת שֶׁאֵינָם גְּמוּרִים, שֶׁהֲרֵי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּא אֶלָּא שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ, וְסָלְקָא דַעְתָּךְ אֲמִינָא שֶׁלֹּא יְהֵא נֶדֶר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ לָשׁוֹן גְּמוּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן:

יג **לְקָרְבָּן**. לְהַתְפִּיס בְּקָרְבָּן, דְּאַכְּנוּיֵי דְּרֵישָׁא קָאֵי לְפָרוּשֵׁי. הָרֹא"שׁ:

יד **חֵרֶק**. הָאוֹמֵר כִּכָּר זֶה עָלַי חֵרֶק. רַשׁ"י:

טו **נָזִיק**. שֶׁאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיק אִם אֹכַל כִּכָּר זֶה, וּשְׁבוּתָהּ שֶׁלֹּא אֹכַל. רַשׁ"י:

טז **בְּמוֹתָא**. גִּרְסַת הָרַמְבַּ"ם בְּמוֹהָא, וּמְפָרֵשׁ נַמִּי שֶׁהוּא כִּנּוּי בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יז **לֹא חֻלִּין לֹא כוּ'**. הָכִי גָּרְסִ הָרַמְבַּ"ם. וּמְפָרֵשׁ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאֹכַל לְךָ לֹא יִהְיֶה חֻלִּין, וְהָוֶה כְּאִלּוּ אָמַר כָּל שֶׁאֹכַל לְךָ יִהְיֶה קָרְבָּן. אֲבָל גִּרְסַת הָרַ"ב לַחֻלִּין שֶׁאֹכַל. וְכָתַב הָרֹא"שׁ שֶׁכֵּן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא כוּ', וְגַם מַתְנִיתִין מוּכַחַת דְּכָל הָנֵי דְּמַתְנִיתִין אַשָּׁאנִי אוֹכֵל דְּרֵישָׁא קָיְמָא. עַד כָּאן:

יח **לֹא חֻלִּין**. טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּמִכְּלַל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן כוּ'. וְאִם כֵּן לֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ. וְאֶפְשָׁר דְּמַתְנִיתִין לָאו מִשּׁוּם דְּמִכְּלַל כוּ' אֶלָּא דְכֵיוָן שֶׁאוֹמֵר לַחֻלִּין שֶׁמַּשְׁמָעוֹ לֹא חֻלִּין

מְמֵילָא מַשְׁמַע דְּקָרְבָּן יְהֵא, דְּהָאוֹמֵר דָּבָר זֶה אֵינוֹ מֻתָּר מַשְׁמַע שֶׁהוּא אָסוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **וְטָמֵא כוּ'**. וּבְהֶנֵי לֹא שַׁיָּךְ לָמָּ"ד פְּתוּחָה בִּתְחִלָּתָן, דְּאַדְּרַבָּה אִי אָמַר לְהוּ בְּלָמָּ"ד אִיכָּא לְמֵימַר דִּלְהֶתֵּרָא קָא מְכַוֵּן. וּבְהֶנֵי נַמִּי אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר בְּהוּ כָּ"ף הַדִּמְיוֹן מִתַּסְרֵי, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשְּׁמוֹ מוֹרֶה אִסּוּר, בְּלֹא כָּ"ף נַמִּי מִתְּסַר לְכֻלֵּי עָלְמָא. הָר"ן:

כ **נוֹתָר כוּ'**. אַף עַל גַּב דַּהֲווּ דָּבָר הָאָסוּר, דְּמַתְפִּיס בְּעִקַּר קְדֻשַּׁת הַקָּרְבָּן שֶׁנַּעֲשָׂה נוֹתָר וּפִגּוּל. גְּמָרָא:

כא **אָסוּר**. לְפִי שֶׁהִתְחִיל בְּכָ"ף הִפְסִיק בְּאִסּוּרָא. הָרֹא"שׁ:

כג דְּסָתַם נְדָרִים לְהַחְמִיר, וְעוֹד דְּמַשְׁמַע דְּמִשָּׁה הַיְדוּעַ קָאָמַר. הָר"ן:

כב **כְּאִימְּרָא**. בְּכָ"ף. דְּהֶנֵי כֻּלְּהוּ אֵין שְׁמָן מוֹרֶה עַל שֵׁם אִסּוּר. אִי נַמִּי, בְּלֹא כָּ"ף מַשְׁמַע דְּנִשְׁבַּע בְּחַיֵּי אִימְּרָא, וְכֵן אֲשָׁאֲרָא. הָר"ן. וְקִשְׁיָא עֲצִים. וְעַיֵּן אוֹת כ"ח:

כד שֶׁנִּקְרָאִים אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ. תּוֹסָפוֹת:

כה **בְּקָרְבָּן**. מִשּׁוּם דְּסָתַם נוֹדֵר בְּקָרְבָּן הוּא מַתְפִּיס. הָרֹא"שׁ:

משנה ד

כו דְּעוֹלָה וּמִנְחָה מַשְׁכַּחַת לַהּ בְּתָמִידִין וּבְמוּסָפִים. וּשְׁלָמִים מַשְׁכַּחַת לְהוּ שַׁלְמֵי צִבּוּר דְּבְכוּרִים, אִי נַמִּי שַׁלְמֵי נָזִיר:

כז כְּלוֹמַר קָא מַשְׁמַע לָן דַּהֲווּי דָּבָר הַנָּדוּר. וְטַעֲמָא פֵּרֵשׁ רֵישׁ פֶּרֶק ב', וּמְסַתֵּבֵר לְפָרֵשׁ קָרְבַּן עוֹלָה כוּ' דְּקָרְבָּן לָאו מִלְּתָא בְּאַנְפֵי נַפְשֵׁיהּ הוּא דְּבֵיהּ לֹא שַׁיָּךְ חוֹבָה כוּ'. וְאִיכָּא לְמֵידַק עוֹלָה וּדְמֵי לֵיהּ לָמָּה אִצְטְרִיךְ, הָא מִשְׁתַּמְעִי לִתְרֵי אַנְפֵי וְאָזְלִינַן לְחֻמְרָא, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דְּמִשּׁוּם הָכִי פֵּרֵט לְאֵלּוּ, לְהַתְפִּיס בְּמִילֵּי דְּחוֹבָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כח וְאִיכָּא לְמֵידַק מִנְחָה שֶׁאֵינָהּ בָּאָה מִבַּעֲלֵי חַיִּים מַאי נִשְׁבַּע בְּחַיָּיו בֵּיהּ. וּמִלְּשׁוֹן הָרֹא"שׁ מַשְׁמַע דְּחַיֵּי דְּאָמְרִינַן לָאו חַי מַרְגִּישׁ אָמְרִינַן אֶלָּא כָּל דָּבָר מַמָּשִׁי קוֹרֵא לָהּ חַי בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם:

כט זֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, הָא קָרְבָּן בִּשְׁתֵּי תֵּבוֹת בְּחַיֵּי הַקָּרְבָּן קָאָמַר, וְהָכִי מַשְׁמַע הָא הִנֵּה בַּקָּרְבָּן אֲנִי נִשְׁבָּע. וְהַקָּרְבָּן שֶׁאָמַר בְּתֵבָה אַחַת אָסוּר, דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהוּא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה כֵּיוָן דְּאָמַר לֵיהּ בְּתֵבָה אַחַת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל **לֹא כוּ'**. וְהוּא הַדִּין דְּאִי אָמַר לְקָרְבָּן שֶׁאֹכַל לָךְ, דְּמַשְׁמַע שַׁפִּיר לְקָרְבָּן יְהֵא מַה שֶּׁאֹכַל לָךְ. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לא **קוֹנָם**. רַבִּי יְהוּדָה נַמִּי פָּלֵיג בְּהָא כוּ' דְּהוּא הַדִּין בִּלְשׁוֹן קוֹנָם בְּלֹא כָּ"ף דְּמַתְּר, דְּקוֹנָם פִּי לֹא עָדִיף מִלְּשׁוֹן קָרְבָּן עַצְמוֹ. וְעַיֵּן עוֹד תּוֹסָפוֹת:

לב וְזֶה לְשׁוֹן הָרַ"ן, מַשְׁמַע דְּקוֹנָם קָאֵי אַדִּבּוּר, וּמַשְׁמַע נַמִּי דְּקָאֵי אַפֶּה, הִלְכָּךְ כֵּיוָן דְּסָתַם נְדָרִים לְהַחְמִיר אָמְרִינַן דְּאַפֶּה קָאֵי. וְכָל זֶה מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ חָל הַנֶּדֶר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב

משנה א

א **מַתָּרִין**. הַלְּשׁוֹן אֵינוֹ עוֹלֶה שַׁפִּיר, דְּאַטּוּ הַנְהוּ דְּפָרֵק קַמָּא אֲסוּרִין הֵן שֶׁלֹּא יִדֹּר בָּהֶן. וְאֶפְשָׁר לִי לוֹמַר דְּסָתַם לָן תַּנָּא כְּרַבִּי מֵאִיר דְּדָרַשׁ טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר וְגוֹ' (קֹהֶלֶת ה), טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה שֶׁאֵינוֹ נוֹדֵר כָּל עִקָּר, וְאַף עַל גַּב דְּהָתָם לְעִנְיַן נֶדֶר דְּאָמַר עָלַי לְחִיּוּבֵיהּ בְּקָרְבָּן קָאֵי, הָכָא נַמִּי אִיכָּא לְמֵיחַשׁ בְּכֻלְּהוּ נְדָרִים שֶׁמָּא יַעֲבֹר עַל אִסּוּרוֹ שֶׁאָסַר עַל נַפְשׁוֹ:

ב הָרַ"ב לֹא גָּרַס בַּגְּמָרָא וּמִי אִיכָּא לְאַסּוֹקֵי כוּ' אֶלָּא מְחַוְּרְתָּא. וְכֵן הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ לֹא גָּרְסֵי לֵיהּ:

ג **כִּבְשַׂר חֲזִיר**. כָּל מִינֵי אִסּוּרִין קָתָנֵי. אֲסוּרִין בַּאֲכִילָה כִּבְשַׂר חֲזִיר, וַאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה כַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וַאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה שֶׁאֵין לָהֶם בַּטָּלָה כְּעוֹרוֹת לְבוּבִין שֶׁהֵן תִּקְרֹבוֹת לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְאֵין לָהֶם בִּטּוּל. וְתָנָא נַמִּי שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה בִּלְבַד וְיֵשׁ בָּהֶן טֻמְאָה כִּנְבֵלוֹת, וְשֶׁטֻּמְאָתָן חֲמוּרָה כִּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. הָרַ"ן:

ד **כִּרְמָשִׂים**. כִּדְכְתִיב וְלֹא תִטַּמְּאוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ (וַיִּקְרָא יא):

ה **כְּחַלַּת כּוּ'**. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁחַל אִסּוּר עַל יְדֵי קְרִיאַת שֵׁם, לֹא מִקְרֵי דָּבָר הַנִּדּוּר, דְּהָא מֵעִקָּרָא נַמִּי אָסוּר מִשּׁוּם טֶבֶל, וּפִיו לֹא אָסַר אֶלָּא הוֹתִיר, שֶׁהוֹצִיא הַשִּׁירַיִם מִיַּדֵי טֶבֶל. הָרֹא"שׁ:

ו וּלְכָךְ אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו הָאֲכִילָה בְּאָמְרוֹ הֲרֵי הוּא כִּבְשַׂר חֲזִיר וְכַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאָסַר עָלָיו כְּשֶׁאוֹמֵר כְּקָרְבָּן, לְפִי שֶׁהוּא יָכוֹל לִדֹּר קָרְבָּן וְלוֹמַר עַל מַה שֶּׁיִּרְצֶה הֲרֵי זֶה קָרְבָּן וְיִהְיֶה קָרְבָּן, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּדֹּר וְיֹאמַר עַל שׁוּם דָּבָר הֲרֵי זֶה בְּשַׂר חֲזִיר אוֹ עֲבוֹדָה זָרָה. הָרַמְבַּ"ם:

ז **מַתָּר**. מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ כוּ' דְּצָרִיךְ פֶּתַח, וְאִי לֹא הָדַר וְתָנֵי הֲרֵי זֶה מֻתָּר לֹא יָדַעְנוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין דְּרֵישָׁא כְּלוֹמַר שֶׁהֵן מֻתָּרִים בְּלֹא פֶּתַח, אַהֵי מִנַּיְהוּ קָאֵי, אִי אַכֻּלְּהוּ אִי אַתַּרְתֵּי מִנַּיְהוּ. הָרַ"ן:

ח **כְּאִמָּא**. הוּא הַדִּין בְּמַתְפִּיס בִּשְׁאָר אִסּוּרֵי הֲנָאָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה וְעֶרְלָה כוּ'. וּבַגְּמָרָא נַמִּי תַּנְיָא הָכִי, אֶלָּא הַאי דְּנָקֵט כְּאִמָּא, חָדָא דְּאִית בָּהּ תַּרְתֵּי אַשְׁמוּעִינַן. חָדָא, דְּאַף עַל גַּב

דְּמַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר, בְּעֵת הָאָרֵץ מִדְּרַבָּנָן צָרִיךְ פֶּתַח. וְאַשְׁמוֹעִינַן תּוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא מְמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל אֵין פּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אִמּוֹ, כְּלוֹמַר אִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יְהֵא כָּבוֹד לְאִמּוֹ בְּכָךְ לֹא הָיָה נוֹדֵר. דְּלֹא תֵּימָא נְהִי דְּאֵין פּוֹתְחִין לָאָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ הָנֵי מִלֵּי בִּנְדָרִים דְּאוֹרַיְתָא אֲבָל הַאי דְּלֵיתָא אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן פּוֹתְחִין, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא. וְדַוְקָא בְּמַדִּיר אִשְׁתּוֹ וּמַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר גָּזְרוּ אַטּוּ מַתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר, אֲבָל שְׁאָר נְדָרִים שֶׁאֵינָן מְצוּיִין לֹא גָּזְרוּ. הָרַ"ן:

ט כְּלוּם אַתָּה מִתְחָרֵט חָרָטָה דְּמֵעִקָּרָא, מִלְּשׁוֹן תּוֹהֶה עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. הָרַ"ן:

י כְּלוֹמַר עוֹמֵד אַתָּה עַל דַּעְתְּךָ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁרְצוֹנְךָ עֲדַיִן בְּאוֹתוֹ הַנֶּדֶר:

יא **שָׁאֲנִי**. מִשּׁוּם דִּנְדָרִים מַתְפִּיס חֶפְצָא אַנַפְשֵׁיהּ תְּנֵי בְהוּ בִּלְשׁוֹן שָׁאֲנִי, כְּלוֹמַר מַה שֶּׁאֲנִי. וּמִשּׁוּם דִּשְׁבוּעוֹת אָסַר נַפְשֵׁיהּ תְּנֵי לְהוּ בִּלְשׁוֹן שֶׁאֵינִי בְּיוּ"ד. הָרַ"ן (וְעַיֵּן בַּתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב):

יב גְּמָרָא, דְּתַנְיָא דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶם אִסּוּר אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בִּפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת תֵּימַהּ מָה עִנְיָן זֶה לְנָהֲגוּ בּוֹ אִסּוּר, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַאי נַמִּי שֶׁנָּדַר וְנִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר עַצְמוֹ גַּם בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, אֵין לְךָ נָהֲגוּ גָּדוֹל מִזֶּה:

יג וְאִם תֹּאמַר אַמַּאי מִתְסַר, וְהָא מִצְוֹת לָאו לֶהָנוֹת נִתְּנוּ. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַיְנוּ לוֹמַר שֶׁאֵין קִיּוּם הַמִּצְוָה חָשׁוּב הֶנָאָה, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם אִי מִתְהֲנֵי גּוּפֵיהּ בַּהֲדֵי דְּמָקֵיּם מִצְוָה הֲנָאָה מִקָּרְיָא. וּמִשּׁוּם הָכִי אָמְרִינַן בְּפֶרֶק רָאוּהוּ בֵּית דִּין הַנּוֹדֵר הֲנָאָה מִן הַמַּעְיָן טוֹבֵל בּוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אֲבָל לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **שְׁבוּעָה כוּ'**. מַתְמַהּ הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, אַמַּאי לֹא תְּנֵי שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי מְשַׁמְּשֶׁךָ:

טו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

טז וְקָרְבָּן לָאו בַּר אִשְׁתְּבוּעֵי הוּא, וְאִי אָמְרִינַן דְּקָרְבָּן יְהֵא מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל לְךָ נַמִּי שָׁרֵי, דְּלֹא שְׁוִיהּ אִסּוּר קָרְבָּן אֶלָּא מַה שֶּׁלֹּא יֹאכַל. הָרַ"ן. וְאִם תֹּאמַר כֵּיוָן דִּבְאוֹמֵר לֹא חֻלִּין לֹא אֹכַל לְךָ אָסוּר מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּאוֹמֵר מַה שֶּׁאֹכַל לְךָ לֹא יְהֵא חֻלִּין אֶלָּא קָרְבָּן לְפִיכָךְ לֹא אֹכַל לְךָ, כְּשֶׁאוֹמֵר קָרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ נַמִּי נֵימָא הָכִי וְלִתְסַר, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם שָׁאנֵי דְּלֵיכָּא לְפָרוּשֵׁי בֵּיהּ שֶׁנִּשְׁבַּע בְּקָרְבָּן שֶׁלֹּא יֹאכַל לֵיהּ, אֲבָל לִישָׁנָא דְּהָכָא כֵּיוָן דְּאִיכָּא לְפָרְשִׁינְהוּ הָכִי אַף עַל גַּב דִּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר מֵאַחַר דְּפֵרוּשָׁא דִּלְקֻלָּא מִשְׁתַּמְּעִי טְפֵי בְּלִישָׁנָא הָכִי מְפָרְשִׁינַן לְהוּ וְלֹא לְחֻמְרָא. בֵּית יוֹסֵף:

יז **אָסוּר**. וְאַף עַל גַּב דְּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּלֵית לֵיהּ מִכְּלַל לָאו כוּ', אֲפִלּוּ הָכִי בִּשְׁבוּעָה אָסוּר. וְנִרְאֶה דְּהַיְנוּ טַעֲמָא דְּמַסְקִינַן בְּסוֹף פֶּרֶק שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כוּ' דִּבְאִסּוּרָא גְּרִידָא אִית

לֵיהּ כוּ', וּשְׁבוּעוֹת אֵינָן אֶלָּא אִסּוּר גְּרִידָא שֶׁהוּא חָל בְּגוּפוֹ, אֲבָל נְדָרִים אֵינָן חָלִים עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ. הָרַ"ן:

יח וְהַטַּעַם בָּזֶה, שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עַל גּוּף הָאָדָם, וְהַגּוּף יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. טוּר:

יט **וְחֹמֶר כּוּ'**. לֹא דָּיְקִינַן מִכָּלָל דִּשְׁבוּעָה מִיהָא אִיתָא, מִשּׁוּם דְּאִין הָכִי נַמִּי דְּאִיתָא, וְלָקֵי בָּהּ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא, אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ חָלָה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה:

כ **סָכָה**. וְהוּא הַדִּין נַמִּי כִּי אָמַר יְשִׁיבַת סֻכָּה עָלַי, דְּהוֹאִיל וְהִזְכִּיר הַחֻפָּץ, אַף עַל גַּב דְּבַיְשִׁיבָה אֵין בָּהּ מַמָּשׁ. הָרַ"ן:

כא אֲפִלּוּ כִּי אָמַר יְשִׁיבַת סֻכָּה עָלַי שְׁבוּעָה כוּ' הָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֵשֵׁב בַּסֻּכָּה וְחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּיַד שְׁבוּעָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כב וּמִלְּתָא דְּפִשִׁיטָא הִיא, דְּלָמָּה יִגְרַע נִדְרוֹ שֶׁחִיֵּב עַצְמוֹ בְּקָרְבָּן מִשּׁוּם שֶׁתְּלָאוֹ בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה, וַהֲרֵי אֲפִלּוּ בִּתְלָאוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל עָלָיו חַיָּב בְּקָרְבָּן שֶׁחִיֵּב עַצְמוֹ בּוֹ בְּנֶדֶר, כִּדְאִיתָא בָּרַמְבַּ"ם:

כג **לַעֲבֹר**. וּלְקַיֵּם נַמִּי לֹא, כְּדִתְנַן לְקַמָּן:

משנה ג

כד **נָזִיר**. דִּנְזִירוּת נַמִּי אִקְּרֵי נֶדֶר, דִּכְתִיב נֶדֶר נָזִיר, וְלֹא סִיֵּם בְּמַאי דְּפָתַח, דְּאִי אָמַר כְּכָר זֶה עָלַי קוֹנָם שְׁנֵי פְּעָמִים אֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר, אֲבָל נְזִירוּת מִקְּרָא יָלִיף לֵיהּ. תּוֹסָפוֹת:

כה **אִם אֹכַל**. הוּא הַדִּין נַמִּי אִם אָמַר שְׁנֵי פְּעָמִים הֲרֵינִי נָזִיר דְּחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, וְאַיְדֵי דְּקָתָנֵי גַּבֵּי שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תָּנֵי נַמִּי גַּבֵּי נָזִיר אִם אֹכַל. הָרַ"ן:

כו וְקָרֵי לֵיהּ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר, לְפִי שֶׁהַנְּזִירוּת שְׁנִיָּה הִיא חָלָה בְּתוֹךְ זְמַן הָרִאשׁוֹנָה, אֶלָּא שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיְּמָנֶּה אוֹתָהּ עַד שֶׁיְּמָנֶּה אֶת הָרִאשׁוֹנָה. הָרַ"ן:

כז **אֶלָּא אַחַת**. דְּאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה דְּאִין נִשְׁבָּעִין לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת, דְּלֵיתָא בְּלָאו וְהֵן. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

כח קָשֶׁה, דְּמַה הֵצָרֵךְ לִשְׁנוֹת וּפֵרוּשָׁן לְהָקֵל, וְעוֹד כוּ'. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁסְּתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר הַיְנוּ כְּשֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ מָה הָיָה בְּלִבּוֹ אֶלָּא אָמַר כָּךְ נָדַרְתִּי כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ חֲכָמִים, אֲנוּ מְפָרְשִׁים לְחֻמְרָא. אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי כְּבָשָׂר מָלִיחַ וְחָזַר וְאָמַר בְּלִבִּי הָיָה כְּשֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים אָזְלִינַן בָּתַר פֵּרוּשׁוֹ לְהָקֵל. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן עוֹד:

כט מִדְּלֹא שָׁתַק. הָרֹא"שׁ:

ל **עֲבוֹדָה זָרָה**. דְּגַם לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים רְגִילוּת הִיא לִמְלֹחַ, וּלְהָכִי לֹא קָתָנֵי שֶׁל חֻלִּין מִשּׁוּם דְּאֵין רְגִילוּת לִקְרוֹת בָּשָׂר מָלוּחַ אֶלָּא אֵלּוּ דְּקָתָנֵי שֶׁל שָׁמַיִם וְשֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְלֹא שֶׁל חֻלִּין. תּוֹסָפוֹת:

לא וְאִם תֹּאמַר וַהֲלֹא עֲשִׂירִי מֵאֲלֵיהֶם הָוֵי קָדוֹשׁ. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבָעֵינַן הַעֲבָרַת מִנְיָן, וְאִם הָיוּ עֲשָׂרָה וְנָטַל אֶחָד בְּלֹא מִנְיָן אֵינוֹ קָדוֹשׁ כִּדְאָמַר פֶּרֶק ט' דִּבְכוֹרוֹת. תּוֹסָפוֹת:

לב וְלֹא הָיוּ רְגִילִין בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, לֹא קָרוּ לַהּ תְּרוּמָה סְתָמָא, אֶלָּא תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה קָרוּ לַהּ, הִלְכָךְ כִּי נָדְרוּ בִתְרוּמָה סְתָם לֵיכָא לְסַפּוֹקֵי כְּלָל בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. הָרַ"ן:

לג פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁלֹּא הָיוּ כֹּהֲנִים בֵּינֵיהֶם. וּמְסַיֵּם הָרַ"ן וּלְחֶרְמֵי כֹּהֲנִים לֹא קָרוּ לְהוּ חֵרֶם סְתָם, הִלְכָךְ כִּי נָדְרֵי בְחֵרֶם לֵיכָא לְסַפּוֹקֵי בְּמִידֵי, דְּוַדַּאי חֵרֶם גָּבוֹהַּ קָאָמְרֵי. וּבַגְּמָרָא, הָא מַכִּירִין מֻתָּרִין, אִתְיָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן צָדוֹק דְּפָלֵיג אֲרֵישָׁא וּסְבִירָא לֵיהּ סְפֵקָא לְקֻלָּא:

משנה ה

לד **בְּחֵרֶם**. דְּאָמַר חֵפֶץ זֶה חֵרֶם עָלַי וְשׁוּב אָמַר לֹא נָדַרְתִּי. רַשִׁ"י:

לה **בְּקָרְבָּנוֹת כו'**. דּוֹרוֹנוֹת שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִין לִפְנֵי מְלָכִים. רַשִׁ"י:

לו **נוֹדֵר**. דֶּרֶךְ שְׁחוֹק. הָרַמְבַּ"ם. וְהַתּוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ לְהַטָּעוֹת הָעוֹלָם לְהַאֲמִין דְּבָרָיו שֶׁיִּהְיוּ סוֹבְרִים כִּי אֲנִי נוֹדֵר נֶדֶר גָּמוּר:

לז וּלְפִיכָךְ צָרִיךְ שְׁאֵלָה. הָרַ"ן. וְהַתּוֹסָפוֹת נִסְתַּפְּקוּ אִי אָמְרִינַן דַּוְקָא בְּבָא לִשְׁאֵל אֲבָל אִי לֹא בָא לִשְׁאֵל לֹא אָסְרִינַן לֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לח הָא דְּכָתַב אֵין פּוֹתְחִין, הוּא פֵּרוּשָׁא דְּמַחְמִירִין עָלָיו. וּמַה שֶּׁכָּתַב מְנַדִּין אוֹתוֹ הוּא פֵּרוּשׁ דְּעוֹנְשִׁים אוֹתוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

לט **וּמְלַמְּדִין**. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י מוֹכִיחִין אוֹתוֹ. וְהָא דְּלָא תְּנַן הָכִי בְּרֵישׁ פִּרְקִין גַּבֵּי אַתְּ עָלַי כְּאִמָּא, לְפִי שֶׁבְּכָאן הֲרֵי הוּא כְּעוֹשֶׂה כְּחוּכָא וְאִטְלוּלָא מֵהַנְּדָרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאוֹמֵר כְּאִמָּא דְּאַף עַל גַּב שֶׁאֵינוֹ נֶדֶר מִשּׁוּם דְּלֹא חָל, מִכָּל מָקוֹם לֹא מַשְׁוֵי כְּחוּכָא וְאִטְלוּלָא וּלְכָךְ אֵין אָנוּ מְחַיְּבִים לְהוֹכִיחָם:

פרק ג

משנה א

א פֵּרוּשׁ שֶׁאָסַר עָלָיו הֲנָאָתוֹ:

ב **כָּל נֶדֶר**. הַפֵּרוּשׁ דִּנְדַרְנָא שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל נִדְרֵי מַשְׁמַע נַמִּי לְהַבָּא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ג וְהָר"ן כָּתַב נֶדֶר שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם. שְׁמִיר וְשָׁיִת (יְשַׁעְיָה ה) מִתַּרְגְּמִינַן הֲבַאי וּבוּר. וְכָתַב הַתִּשְׁבִּי שֶׁגַּזְמָא הִיא לְשׁוֹן יָוָן:

ד **בֵּית הַבַּד**. תְּרֵי גַוְנֵי נָקַט, חַד דְּשַׁיְּךְ בֵּיהּ גֻּזְמָא דְּהַיְנוּ כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם, דְּעָבֵיד אֱינַשׁ דְּכִי חָזֵי אֱינָשֵׁי טוּבָא גְּזִים וְאָמַר כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם. וְחַד לֹא שַׁיְּךְ בֵּיהּ גֻּזְמָא, דְּהַיְנוּ נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד, דִּמְפָרְשִׁים בַּגְּמָרָא טָרוּף, וְאֵין שׁוּם נָחָשׁ טָרוּף כְּלָל. וְכִי תֵּלָה אִסּוּר פֵּרוֹת בְּחַד מֵהָנֵי נִדְרוֹ בָּטֵל, וְכָל חַד וְחַד טַעֲמֵיהּ לְחוּד כוּ'. הָר"ן:

ה שֶׁיִּהֵא לִבּוֹ עָלָיו. רַשְׁ"י:

ו **נֶהֱנֵית**. מִידֵי דְּלָא מְשַׁעְבֵּד לַהּ. תּוֹסָפוֹת:

ז **וְנִמְצְאוּ כוּ'**. וְטַעֲמָא דְּכֵיוָן שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ כוּ' הָיָה מוֹצִיאָן מִן הַכְּלָל הֲרֵי זֶה מֻטְעֶה בְּעִקַּר הַנֶּדֶר, שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ מֵעוֹלָם עַל אֲבִיו, וְכָל שֶׁיֵּשׁ בְּעִקַּר הַנֶּדֶר טָעוּת אֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין וּבָטֵל מֵעַצְמוֹ. וּמְשׁוּם הָכִי בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי בָּעֵינַן שֶׁיֹּאמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁגְּנָבָה אֶת כִּיסִי, דְּאִי לֹא אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁבִיל כָּךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דִּלְהַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִתְכַּוֵּן לֵיכָּא טָעוּת בְּעִקַּר הַנֶּדֶר, אֲבָל כָּאן שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְהַדִּיר אֶת זֶה מֵעוֹלָם הֲרֵי הַנֶּדֶר בָּטֵל מֵאֵלָיו. הָר"ן:

משנה ג

ח **וְחָלָה כוּ'**. בַּגְּמָרָא פָּרִיךְ, הָא לָאו הָכִי לֹא, וְהָא הָוֵי נְדָרֵי זִרוּזִין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב דְּרַיִשׁ פִּרְקִין. וּמוֹקְמִינַן לְמַתְנִיתִין דְּהָכָא כְּשֶׁבִּקֵּשׁ הַמְזַמֵּן מֵהַמְזַמֵּן שֶׁיַּדִּירֵהוּ מִנְּכָסָיו אִם לֹא יֹאכַל אֶצְלוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים אוֹתוֹ גַּם בְּמָקוֹם אַחֵר וְחָפֵץ יוֹתֵר לֶאֱכֹל עִמּוֹ, הִלְכָךְ לֵיכָּא לְמֵימַר דְּלִזְרוֹזֵי קָא מִכַּוֵּן כוּ':

ט **בְּנוֹ**. וְצָרִיךְ לְשַׁמְרוֹ. הָר"ן:

י **שֶׁעִכְּבוֹ כוּ'**. שֶׁגָּדַל הַנָּהָר מֵהַפִּשָׁרַת שְׁלָגִים, דְּלֹא שְׁכִיחַ וְלֹא הָוָה לֵיהּ לְאַסּוֹקֵי אַדַּעְתֵּיהּ לְהַתְנוֹת. הָרֹא"שׁ:

משנה ד

יא **שֶׁהִיא כוּ'**. בְּאוֹמֵר יֵאָסְרוּ פֵּרוֹת עוֹלָם עָלַי אִם אֵינָם תְּרוּמָה. וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּחְשֹׁב בְּלִבּוֹ יֵאָסְרוּ עָלַי רַק הַיּוֹם, וְהָווּ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּבָרִים כֵּיוָן דְּאָנֵס הוּא:

יב דְּאִלּוּ אֵין לוֹ קְצָבָה לִקַּח לֹא. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ הָרֹא"שׁ דְּהַאי לָאו דִּינָא, דְּדַוְקָא בָּדָבָר שֶׁהוּא שָׁוֶה לְכֹל בְּנֵי הַמְּדִינָה יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת, אֲבָל לֹא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לְמַעֵט לָזֶה וּלְרַבּוֹת לָזֶה, אִי נַמִּי דְּכֵיוָן שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה מַרְבֶּה לִקַּח יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ, הִלְכָךְ כֻּלּוֹ גָּזֵל:

יג וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּתֵינַח הֲרָגִים וְחֲרָמִים דְּאֵינָם מִתְכַּוְּנִים כִּי אִם לְגֶזֶל, אֲבָל מוֹכְסִים מַאי אַהֲנֵי, לְעוֹלָם יִשְׂאַל הַמֶּכֶס, וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיוּ רְגִילִים לִקַּח מֶכֶס מִמּוֹלִיכֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים:

יד **חוץ כו'**. דַּחֲמִירָא, דִּכְתִיב בָּהּ לֹא יְנַקֶּה (כֵּן כָּתַב הָר"ן). וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁלֹּא יֹאמַר יֵאָסְרוּ פֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי בִּשְׁבוּעָה אִם אֵינָן שֶׁל תְּרוּמָה. וְהֵינוּ דְתָנַן בִּשְׁבוּעָה וְלֹא תָנַן כוּ' דַּהֲוָה מַשְׁמַע דְּמֵירֵי בְּנִשְׁבָּע שֶׁכְּדְבָרָיו כֵּן הוּא, וּבְהָכִי לֹא אָיְרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

טו **נְטִיעוֹת.** מַהוּ דְתֵימָא דַּהֲוֵי כְּמוֹ נְדָרֵי שְׁגָגוֹת דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי אַקְּדִּשִׁינְהוּ שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּנָּצְלוּ וְלֹא גָּמַר בְּלִבּוֹ לְהַקְדִּישָׁן קָא מַשְׁמַע לָן דִּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב כִּי הָנֵי דְּלֹא מוֹכְחֵי לֹא הַוְיָן דְּבָרִים. הָרֹא"שׁ:

טז גְּמָרָא. דְּאִי לָאו הָכִי אֵימַת קַדְּשֵׁי:

יז **יֵשׁ כו'**. בְּדִין הוּא דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי קְדוֹשׁוֹת כוּ', אֶלָּא אַיְדֵי דְּסֵיפָא דְּתָנֵי אֵין לָהֶם כוּ'. גְּמָרָא:

יח זֶה לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ, וְלֹא אָמַר שֶׁאָסָרָן עָלָיו כְּקָרְבָּן, כֵּיוָן דְּלֹא אָמַר עָלַי. עַד כָּאן. אֲבָל אִי אָמַר עָלַי קָרְבָּן, אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר כְּקָרְבָּן הֲוֵי נָדֶר לֶאֱסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ וְלֹא לְהַקְדִּישׁוֹ:

משנה ו

יט לְשׁוֹן הָר"ן, בְּאוֹתָן שֶׁאֵין רְגִילִין לְהִיוֹת יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת:

כ לְשׁוֹן הָר"ן, אֲפִלּוּ הֵם עַכְשָׁיו בַּיָּם, שֶׁסּוֹפָם לַעֲלוֹת לַיַּבָּשָׁה:

כא וּמִסְתַּבְּרָא דְּדַוְקָא בְּמִי שֶׁרָגִיל בָּזֶה תָּדִיר אִי נַמִּי בְּמִי שֶׁהָיָה יוֹרֵד בִּשְׁעַת נִדְרוֹ מֵעַכְשָׁו לְיָפוֹ. הָרַשְׁבָּ"א:

כב **לְפָרַשׁ**. נִקְרָא הַיּוֹרֵד בַּיָּם בָּאֳנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּמִתְרַחֵק מִן הָאָרֶץ רִחוּק גָּדוֹל. אֲבָל מֵעַכְשָׁו לְיָפוֹ הוֹלְכִים עַל חוֹף הַיָּם וְקָרוֹב לַיַּבָּשָׁה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

כג גְּמָרָא. וּמְסַיֵּם, לַאֲפוּקֵי דָּגִים שֶׁבַּיָּם וְעֵבָרִין שֶׁבְּמֵעֵי אִמָּן שֶׁאֵין חַמָּה רוֹאָה אוֹתָן שֶׁמַּתְּרִ בְּהֶן כוּ'. וְהֶעְקֵר בְּכָל זֶה בִּנְדָרִים הֵלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

כד גְּמָרָא. וּמְפָרֵשׁ הָר"ן אַלְמָא אֲפִלּוּ קֵרְחִין בְּכָלָל, וְכֵיוָן דִּשְׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ לְגַבֵּי קֵרְחִין לָאו דַּוְקָא, לְבַעֲלֵי שֵׂיבוֹת נַמִּי לָאו דַּוְקָא, וּלְאוֹתָן שֶׁאָדָם מְתָאֵר אוֹתָם בִּשְׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ נִתְכַּוֵּן דְּהַיְנוּ אֲנָשִׁים כוּ':

משנה ט

כה מְשׁוּם דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כָּךְ הוּא, דְּאִלּוּ בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה מַשְׁמַע נַמִּי בָּעַתִּידִים לְהִוָּלֵד כִּדְכְתִיב כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד. הָרַ"ן:

כו **הַנּוֹלָדִים**. דִּלְשׁוֹן הַנּוֹלָדִים כּוֹלֵל שְׁנֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנּוֹלְדוּ וְאוֹתָם שֶׁעֲתִידִים לְהִוָּלֵד. הָרַ"ן. וְרוֹצֶה לוֹמַר בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם:

כז **לֹא כוּ**'. לְפָרוּשֵׁי טַעֲמֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא בְּמִי שֶׁדִּרְכּוֹ לְהוֹלִיד, בֵּין לְהַבָּא בֵּין לְשֶׁעָבַר. וְרַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לֹא מִקְרֵי נוֹלָדִים אֶלָּא עֲתִידִים לְהִוָּלֵד. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כח **וְאָסוּר כוּ**'. שֶׁאֵין בִּכְלַל דְּבָרָיו אֶלָּא מְצָוִין וְעוֹשִׂין, וַהֲרֵי כּוּתִים שֶׁהֵם גֵּרִים הֵם מְצָוִין וְעוֹשִׂין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים דְּאַף עַל גַּב דְּמַשְׁכַּחַת דְּעוֹשִׂין אֵינָן מְצָוִין. הָרַ"ן:

משנה יא

כט כֵּיוָן דְּאִקַּדֵּשׁ אַבְרָהָם אִתְקְרוּ עַל שְׁמֵיהּ. גְּמָרָא:

ל **לְיִשְׂרָאֵל**. דַּוְקָא נָקֵט אֲמָה שְׁלֻמָּה, דְּאִלּוּ מֻחָבֵּרוֹ תְּנַן בְּסוֹף פֶּרֶק דִּלְקַמָּן דְּלֹא יִמְכֹּר, וּפֵרֵשׁ הָרַ"ב גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִקַּח כוּ', אֲבָל אֲמָה שְׁלֻמָּה לֹא גָּזְרוּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיִּפְרֹשׁ מִכֻּלָּם. כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

לא **לוֹקֵחַ כוּ**'. מוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא בִּזְבִינָא מְצִיעָתָא. כְּלוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חָרִיף בְּקוֹפְצִים הַרְבֵּה, וְאֵינוֹ מֵטֶל גַּם כֵּן דְּלֹא קָפִיץ עֲלֵיהּ כְּלָל, דְּאִיכָּא הֲנָאַת לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר כָּל שֶׁהוּא, נִמְכָּר שָׁוֶה בְּשָׁוֶה. וְכָל זֶה דַּוְקָא בְּשֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִיִּשְׂרָאֵל, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא לֹא מִתְהַנֵּי מִנַּיְהוּ, אֲבָל אִי אָסַר עַל עַצְמוֹ נִכְסֵיהֶם, אֲפִלּוּ לְקַח שָׁוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אָסוּר לֵהָנוֹת מִמֶּקָּחוֹ, שֶׁנִּדְרוֹ כְּבַר חָל עַל נִכְסֵיהֶם. הָרַ"ן:

לב **אִם שׁוֹמְעִים כוּ**'. כִּי הֵיכִי דְּלֹא לְמִתְפַּס תַּנָּא בְּלִישָׁנָא דְּתֵימַר לֵיהּ אַטּוּ בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן, הִלְכָךְ קָאָמַר תַּנָּא גּוּפָא אִם שׁוֹמְעִין לוֹ:

לג **לַנָּכְרִים**. קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא תֵּימָא כֵּיוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲמֹד בִּנְדָרוֹ וַהֲוָה לֵיהּ כְּהַאי דְּפֶרֶק ב' שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אִישַׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים לוֹקֶה וְיִישַׁן לְאַלְתַּר. וְהָכָא נַמִּי נֵימָא דְּיֶהֱנֶה לְאַלְתַּר, דְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד בּוֹ הוּא. קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא, כֵּיוָן דְּאִיכָּא תַּקָּנָתָא בָּאֻמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא תַּקָּנָה רְחוֹקָה לוֹ. הָרַ"ן:

לד **וְהָיָה כוּ**'. אִי מִקְּרָא קָמָא אִיכָּא לְדָחוּיֵי דְּעַרְלֵי לֵב קְאָמַר כוּ', מִשּׁוּם הֶכִי אָמַר וְאוֹמֵר, וְאַף עַל גַּב דְּאֶפְשָׁר שֶׁנּוֹלָד מָהוּל. וְכִי תֵּימָא נוֹלָד מָהוּל לֹא שְׁכִיחַ, וְאוֹמֵר פֶּן כוּ', וּבְאֻמָּה

וַדַּאי שְׁכִיחַ. הָרַ"ן. וַאֲפִלּוּ הֲכִי נָקֵט קְרָא דְּכָל הַגּוֹיִם, מִשּׁוּם דְּהַהוּא קְרָא נָבִיא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲמָרוֹ. וּמַהַאי טַעֲמָא אַקְדְּמֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּיִרְמְיָהוּ בָּתַר דָּוִד הֲוָה:

לה **שִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת**. כְּלוֹמַר שֶׁלְּכָךְ בָּאוּ בְּמִסְפַּר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, לוֹמַר לְךָ שֶׁזֹּאת הַמִּצְוָה שְׁקוּלָה וּגְדוֹלָה וּבְרִית כְּרוּתָה עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנִּכְרֶתֶת בְּרִית עַל הַשִּׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְשָׁם נֶאֱמַר הִנֵּה אָנֹכִי כּוֹרֵת בְּרִית, שֶׁאֵין שׁוּם אַחַת מֵהֶן חוֹזֶרֶת רֵיקָם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לו **לְמֹשֶׁה כוּ'**. דְּיֵשׁ זְכוּת תּוֹלֶה, כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ג' דְּסוֹטָה. וְנִרְאֶה לִי דְּהַיְנוּ טַעֲמָא דְּכָל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן הֵן חוּץ לְגוּפוֹ וְזוֹ מִצְוָה שֶׁבְּגוּפוֹ הִיא, וּלְפִיכָךְ אֵין כֹּחַ בְּשׁוּם מִצְוָה לִתְלוֹת עֹנֶשׁ עָוֹנָהּ:

לז **מִלְּא שָׁעָה**. כִּדְאָמַר רַבִּי בַּבְּרַיְתָא שֶׁלֹּא נִתְרַשֵּׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֶלָּא כְּדֵי אָמַר אָמוּל וְאֵצֵא, סַכָּנָה כוּ'. אָמוּל וְאֶשְׁהֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִי לֵךְ שׁוּב מִצְרַיְמָה. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק בַּמָּלוֹן תְּחִלָּה כוּ', וּשְׁמַע מִנַּהּ דְּמִלֹּא שָׁעָה שֶׁל הִתְעַסְּקוּת בַּמָּלוֹן תְּחִלָּה לֹא נִתְלָה לוֹ. וְאוֹתוֹ מָלוֹן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁסָּמוּךְ לְמִצְרַיִם הָיָה:

לח **תְּמִים**. עַיֵּן פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י. וְלִי נִרְאָה דְּמִקְרָא גּוּפֵיהּ דַּיֵּק, דְּמַאי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי, אֶלָּא שֶׁעַד שֶׁלֹּא הָיָה נִמּוֹל הָיָה נוֹפֵל עַל פָּנָיו כְּשֶׁנִּרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְטַעֲמָא לְפִי שֶׁהוּא בַּעַל מוּם וְאֵין רָאוּי לְהַקְרִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא בִּנְפִילַת אַפַּיִם כִּמְכַסֵּה מוּמוֹ. וְעַל זֶה אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְהַלֵּךְ כוּ' וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִנְפִילַת אַפַּיִם, כִּי תִּהְיֶה תָּמִים בְּלֹא מוּם:

לט **וְלַיְלָה**. וְאַף עַל גַּב דִּתְנַן בְּפֶרֶק ב' דְּמְגִלָּה דְּאֵין מַלִּין אֶלָּא בַּיּוֹם, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי מִשְׁעָה שֶׁנִּמּוֹל הִנֵּה הַמִּצְוָה קַיֶּמֶת בְּגוּפוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד

משנה א

א וְאַף עַל גַּב דַּהֲוֵי רַק גּוֹרֶם דְּגוֹרֶם. הָרֹא"שׁ. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּתַנּוּר דְּקָתָנֵי לֹא שֶׁאוֹפִין בּוֹ, אֶלָּא שֶׁעוֹמְדִים קְדֵרוֹת וְשַׁפּוּדִים בְּתוֹכוֹ לְהִתְבַּשֵּׁל וְלִצָּלוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב בַּגְּמָרָא פָּרִיךְ אֵימָא שֶׁלֹּא יִלְעַס חִטִּין וְיִתֵּן עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ. אָמַר רָבָא בְּאוֹמֵר הֲנָאָה הַמְּבִיאָה כוּ', וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּסָמוּךְ:

משנה ב

ג וְקַשְׁיָא לִי דַּהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם נִמְצָא שֶׁזֶּה נֶהֱנָה וְנִצּוֹל מִתְּבִיעַת מָמוֹן, וַהֲרֵי מְהַנֵּהוּ כוּ'. הִלְכָךְ נִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הָרַ"ן כְּגוֹן שֶׁשִּׁלַּח אֶת שִׁקְלוֹ וְנִגְנַב אוֹ אָבַד מִשֶּׁנִּתְרְמָה תְּרוּמָה, דְּפָטוּר

מִלְּשַׁלֵּם כְּדִתְנַן רֵישׁ פֶּרֶק ב' דִּשְׁקָלִים, וְקָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה דַּרְכָּן לִפְרֹעַ אוֹתוֹ שָׁרֵי, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַגִּזְבָּרִים יְכוֹלִים לְכוּפוֹ, וּכְפֵרוּשׁ רַשְׁ"י:

ד וְאָתְיָא מַתְנִיתִין כְּחָנָן דְּרֵישׁ פֶּרֶק י"ג דִּכְתֻבּוֹת מִשְׁנָה ב', דְּאִלּוּ לְרַבָּנָן גְּזֵרָה בְּחוֹב שֶׁהִתְנָה אַטוּ חוֹב שֶׁלֹּא הִתְנָה. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה וְאַף עַל גַּב דְּמִתְהַנֵּי בִּפְרוּטָה דְּרַב יוֹסֵף דְּעוֹסֵק בְּמִצְוָה כוּ' וְלֹא בָּעֵי לְמֵיתַב פְּרוּטָה לֶעָנִי כוּ', דְּלֹא שְׁכִיחַ דְּלֶהֱוֵי שָׁבִיק וְלֹא יָהֵיב פְּרוּטָה לֶעָנִי בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ מִצְוָה. רַשְׁ"י. וְהָרֹא"שׁ וְהָר"ן פֵּרְשׁוּ דְּלֹא שְׁכִיחַ שֶׁיִּזְדַּמֵּן לוֹ עָנִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

ו **שָׁכָר**. דְּהַיְנוּ אִם הָיָה מַחֲזִיר בָּטֵל מִן הַסֶּלַע, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא מִחַיֵּב בַּעַל אֲבֵדָה לִתֵּן לוֹ שָׂכָר כִּדְאִיתָא בְּפֶרֶק אֵלּוּ מְצִיאוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וּמֻדָּר הַיְנוּ קוֹנָם, כְּלוֹמַר וְיֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת, שֶׁהוּא כְּנוּי לְקָרְבָּן. רַשְׁ"י:

משנה ג

ח **וְתוֹרֵם**. לֹא מַשְׁמַע אֶלָּא מִשֶּׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת:

ט דִּכְשֶׁאוֹמֵר כָּל הָרוֹצֶה לָאוּ שְׁלִיחוּת גָּמוּר הוּא וְלֹא הָוֵי כְּמוֹ כָּל הַשּׁוֹמֵעַ דַּהֲוֵי שְׁלִיחוּת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רֵישׁ פֶּרֶק ז' דִּכְתֻבּוֹת דְּלִשּׁוֹן כָּל הַשּׁוֹמֵעַ שְׁלִיחוּת מְעַלְיָא הָוֵי. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **וּמַקְרִיב כוּ**'. שֶׁהַכֹּהֲנִים שְׁלוּחֵי שָׁמַיִם הֵם וְאֵינָם שְׁלוּחֵי בַּעַל הַקָּרְבָּן. הָרַמְבַּ"ם. וְנָקַט הֲנֵי קָרְבָּנוֹת לְרַבּוֹתָא, דְּאַף עַל גַּב דְּמַתִּיר לְמֻחְסָרֵי כִּפּוּרִים לֶאֱכֹל בַּקָּדָשִׁים אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי, דְּאֵין זֶה אֶלָּא גְּרִימַת הֲנָאָה בְּעַלְמָא. הָר"ן:

יא **קְנֵי כוּ**'. לְפִי שֶׁכָּל אִלּוּ מְבִיאִים שְׁתֵּי תּוֹרִים קָרְאָם כֵּן. הָרַ"ן:

יב **מִקְרָא**. וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם דְּנוֹטְלִים שָׂכָר עָלֶיהָ מִכָּל מָקוֹם לֹא הָיָה הַמַּדִּר חַיָּב שָׂכָר מִלַּמֵּד לְבָנָיו. תּוֹסְפוֹת:

יג זֶה כְּלָל לְכָל מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ מִצְוָה קָא עָבֵיד, דְּהַיְנוּ אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה נֶהֱנֶה כְּשֶׁיּוֹצֵא בָּזֶה יְדֵי מִצְוָתוֹ שֶׁאֵין צָרִיךְ עוֹד לַעֲשׂוֹתָהּ, לֹא מִקְרֵי הֲנָאָה, דְּלָאו כוּ'. וּמֵיהוּ הֲנָאָה אַחֶרֶת הַבָּאָה לוֹ עַל יְדֵי מִצְוָה מִקְרֵיָא הֲנָאָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָרַ"ן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' גִּבֵּי קוֹנָם שֶׁאֲנִי מְשַׁמְּשֵׁךְ:

יד **אִשְׁתּוֹ כוּ**'. לְפֵרוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁפֵּרֵשׁ הָר"ב מִשְּׁנָה ב' דְּאָתְיָא אֲפִלּוּ כְּרַבָּנָן דְּחָנָן, הָכִי נַמִּי אִיכָּא לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין דְּהָכָא אֲפִלּוּ כְּרַבָּנָן, וְכִדְפֵרֵשׁ רַשְׁ"י שֶׁהוּא מְעַנְּגָהּ בִּמְזוֹנוֹת יְתֵרִים וְהַבַּעַל נוֹתֵן לָהּ קִצְבָּה. וְהָר"ב לֹא מְפָרֵשׁ כְּלוּם מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כְּחָנָן וּבְכָל גַּוְנֵי מַיְירֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **הַטְּמֵאָה**. הַיְנוּ לְזוּנָהּ מְזוֹנוֹת יְתֵרִים כְּדֵי לְפַטְּמָהּ, מִשּׁוּם דְּסָבִירָא לֵיהּ כֵּיוָן דְּאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לַאֲכִילָה אֶלָּא לִמְלָאכָה אֵינָן נֶהֱנִין בְּעָלִים בְּפִטּוּמָהּ, דְּאַדְרַבָּא מְפַנְּקָהּ טְפֵי וְלֹא עֲבָדָה שַׁפִּיר, אֲבָל בִּמְזוֹנוֹת הַצְּרִיכִין לִכְדֵי חַיֶּיהָ לֹא שָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּבִכְהַאי גַּוְנָא וַדַּאי מְהַנֵּהוּ. הָרַ"ן. וּמִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִשְׁמַע לְתַנָּא קַמָּא דְּגַם כֵּן בְּהָכִי מִירֵי, וּמִזֶּה מֻכְרָח פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י דִּבְסָמוּךְ לְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **וְגוּפָהּ כוּ'**. שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵהָנוֹת אֶלָּא בְּעוֹד נַפְשָׁהּ בָּהּ, הִלְכָךְ לָאו הֲנָאָה הִיא, אֲבָל טְהוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁנַּפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם גּוּפָהּ שָׁלוֹ לִשְׁחֹט. תּוֹסְפוֹת:

משנה ד

יז דְּאִי נִכְסֵי חוֹלֶה אֲסוּרִים עַל הַמַּבְקֵר סָבְרָה מַתְנִיתִין דְּנִכְנָס וּמְבַקְּרוֹ אֲפִלּוּ יוֹשֵׁב, דְּמִדָּבָר שֶׁחַיּוּתוֹ תָּלוּי בּוֹ לֹא אָסְרִיהּ שֶׁלֹּא יֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ, וְישִׁיבָה נַמִּי חַיּוּתֵיהּ הוּא:

יח שֶׁהוּא מֻתָּר, מִשּׁוּם דְּמִצְוֹת בִּקּוּר דַּי לָהּ בַּעֲמִידָה. הָרַ"ן:

יט וּמִיהוּ דַּוְקָא שֶׁיְּהֵא מִשֶּׁלּ מֻדָּר, אֲבָל מִשֶּׁלּ מַדִּיר לֹא, דַּאֲפִלּוּ הֵיכָא דְּאֵין לוֹ לַמֻּדָּר מִמַּה שֶּׁיִּתְרַפֵּא, דְּמִצְוָה קָא עָבֵיד, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּיֵהִיב לֵיהּ מִיָּד לְיָד אָסוּר, וּכְדִלְקַמָּן סוֹף פִּרְקִין כוּ'. הָרַ"ן. וּמַיְרֵי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין נוֹטְלִין שָׂכָר עַל הָרְפוּאָה, דְּאִי לָאו הָכִי פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר לְרַפְּאוֹתוֹ בְּחִנָּם. הָרֹא"שׁ:

כ **לֹא כוּ'**. פֵּרֵשׁ הָרַ"ן בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם רוֹפֵא אַחֵר, דְּאִי לֹא שָׁרֵי לְרַפְּאוֹת, דְּהָתְנַן מַחֲזִיר אֲבֵדָתוֹ, וְאֵין לְךָ הֲשָׁבָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וַאֲפִלּוּ הָכִי מְרַפְּאֵהוּ וְרִפּוּאַת גּוּפוֹ, לְפִי שֶׁלֹּא מִכָּל אָדָם זוֹכֶה לְהִתְרַפְּאוֹת:

כא וְהַיְנוּ טַעֲמָא כֵּיוָן דְּאֵיהוּ לֹא יְהֵיב הַאי סַם עָלֶיהָ שָׁרֵי, דַּהֲנָאָה מִמֵּילָא אָתְיָא. הָרַ"ן. וְדַוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין נוֹטְלִין עָלֶיהָ שָׂכָר כוּ'. בֵּית יוֹסֵף:

כב **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**. פֵּרוּשׁ קָמְפָרֵשׁ. וּבִבְרַיְתָא פְּלִיג עֲלֵיהּ רַבִּי מֵאִיר:

כג **הַמַּטָּה**. וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יִישַׁן אָצְלוֹ. הָרֹא"שׁ:

כד **הַשֻּׁלְחָן**. וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֹאכַל עִמּוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁהִדִּירוֹ מִסְתָּמָא שׂוֹנְאִין זֶה אֶת זֶה טְפֵי מִשְּׁנֵי אַכְסָנָאִים עַל שֻׁלְחָן אֶחָד זֶה בָּשָׂר וְזֶה גְּבִינָה. הָרֹא"שׁ:

כה **הָאָבוּס**. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֵם עֲמֵלִים אוֹכְלִין הַרְבֵּה וְאוֹבְסִין אוֹתָם כִּבְהֵמוֹת, וּמִשּׁוּם הָכִי נִקְרָא אָבוּס. וְאִם אֶחָד מֵהֶן אוֹכֵל מְעַט נִמְצָא מְהַנֶּה אֶת חֲבֵרוֹ. וְאָבוּס הַחוֹזֵר לֹא שַׁיָּךְ בָּהוּ. הָרַ"ן:

כו **בְּרִחוּק**. בְּקָרוֹב כֵּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגֵי דְּאָסוּר, כִּי פְּלִיגֵי בָּרָחוֹק אִי גָּזְרִינַן רָחוֹק אַטּוּ קָרוֹב. גְּמָרָא:

משנה ה

כג **לְפָנַי**. שֶׁהִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁנִּכְנָס שְׁבִיעִית, אֵין יוֹרֵד כוּ' דְּאָסוּר בִּדְרִיסַת הָרֶגֶל, וְאֵין אוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת כוּ' שֶׁיְּכוֹל לִקַּח מֵהֶן וְאֵין צָרִיךְ לִיכָּנֵס בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְאַף עַל גַּב דְּהֵן שְׁבִיעִית לֹא יֹאכַל מֵהֶן, דְּאָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ וַאֲפִלּוּ לְכְשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ כוּ'. רַשִׁ"י:

כח **וּבַשְּׁבִיעִית**. אֲבָל אִם הִדִּירוֹ בַּשְּׁבִיעִית. רַשִׁ"י:

משנה ו

כט וְנִרְאֶה לִי דְּלִרְבוּתָא נָקְטָה מַתְנִיתִין הַמַּדָּר מֵחֲבֵרוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁחֲבֵרוֹ הִדִּירוֹ, דְּלֹא תֵּימָא כֵּיוָן שֶׁהוּא לֹא פָּשַׁע שֶׁלֹּא נַחְמִיר עָלָיו לִגְזֹר שֶׁלֹּא יַשְׁאִיל מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִשְׁאַל, וּלְשׁוֹן הָרַ"ב שֶׁלֹּא בְּדַקְדּוּק הוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ל דְּאִלּוּ בְּשָׂעָה שֶׁאוֹכֵל אַרְעָא נַמֵּי הֶפְקֵרָא הִיא. גְּמָרָא:

לא דְּאִלּוּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה אֵיכָא הֲנָאָה לַמּוֹכֵר וְלִלּוֹקֵחַ בִּזְבִינָא מְצִיעָתָא:

לב **פָּרָתְךָ**. לְאוֹ בְּמַדָּר וּמַדִּיר עָסְקִינַן:

לג **אֵינָהּ כוּ'**. דִּבְמִלַּאכְתּוֹ הִיא, וְנִתְעַצֵּב הַשּׁוֹאֵל כְּנֶגֶד הַמַּשְׁאִיל וְאָמַר הוֹאִיל וְסַרְבָתָ לְהַשְׁאִילָהּ לִי קוֹנָם שְׁדֵי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ שֶׁלֹּא אֶחְרֹשׁ שְׁדֵי בְּפָרָתְךָ עוֹלָמִית, וְאַחַר כָּךְ הַשְׁאִילָהּ לוֹ. רַשִׁ"י:

לד **מֻתָּרִין**. לַחְרֹשׁ לוֹ שָׂדֵהוּ בְּאוֹתָהּ פְּרָה. וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ כוּ', שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲרִיסִין הַחוֹרְשִׁין בְּשִׁבְילוֹ. רַשִׁ"י:

משנה ז

לה **הַחֲנָנִי**. דְּלָאו שָׁלִיחַ שַׁוְיֵהּ. וְהוּא הַדִּין אִם אוֹמֵר כָּל הַמְפָרְנֵס אֵינוֹ מַפְסִיד, דְּלֹא עַבְדֵיהּ שְׁלִיחַ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רֵישׁ פֶּרֶק ז' דִּכְתֻבּוֹת, וְהָכִי קָאָמַר לֹא מִבַּעְיָא כָּל הַזָּן כוּ' דְּלְעָלְמָא קָאָמַר, אֶבָל חֲנָנִי כֵּיוָן דְּרָגִיל אֲצָלוֹ וְקָאָזֵיל קָאָמַר לֵיהּ כְּמַאן דְּאָמַר לֵיהּ זִיל הַב לֵיהּ אַתְּ דְּמֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

לו שֶׁהַחֲנָנִים וְהַפּוֹעֲלִים הֵם בַּעֲלֵי חוֹב וְהוּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם שְׂכָרָם פְּרַע לָהֶם חוֹבוֹ, וְזֶה מֻתָּר כִּדְאִיתָא בְּמַשְׁנָה ב'. הָרַמְבַּ"ם. וּלְפֵרוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל הָרַ"ב שָׁם הָכָא דֶּרֶךְ מַתָּנָה הִיא וְשָׁרֵי. תּוֹסְפוֹת:

לז **בֵּיתוֹ**. לֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי, לֹא מִבַּעְיָא דִּלְצֹרֶךְ מְזוֹנוֹת שָׁרֵי, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ בִּנְיַן בֵּיתוֹ הִתִּירוּ. הָרַ"ן:

משנה ח

לח **מַתְנָה**. הָכָא לֵיכָּא תַּקָּנָה שֶׁיֹּאמַר אִם תְּזוֹן לֹא תַּפְסִיד, כֵּיוָן דְּלָיְחִיד הוּא אוֹמֵר הָוֵי כִּשְׁלוּחוֹ, דְּלֹא אָמְרִינַן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ז' דִּכְתֻבּוֹת דְּלֹא הָוֵי שְׁלוּחוֹ אֶלָּא בְּאוֹמֵר כָּל הַזָּן בִּלְשׁוֹן רַבִּים. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לט כְּלוֹמַר דְּגָזְרִינַן מִשּׁוּם מַתָּנָה דְּבֵית חוֹרוֹן דְּסוֹף פֶּרֶק דְּלַקְמָן. גְּמָרָא:

מ וְטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּהָכָא מוּכְחָא קְצָת הַעֲרָמָה, הִלְכָךְ לֹא שָׁרֵי אֶלָּא דַּוְקָא בְּאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל:

פרק ה

משנה א

א וּבְמַתְנִיתִין דְּלַקְמָן פָּסַק הָרַ"ב כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְכֵן הוּא בַּגְּמָרָא. וְקַשְׁיָא הָא קָיְמָא לָן דְּבִדְאוֹרַיְתָא אֵין בְּרֵרָה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא גַּבֵּי חָצֵר שֶׁזֶּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הֶחָצֵר אֵין אֶפְשָׁר לוֹמַר הֶבְרֵר הַדָּבָר שֶׁזֶּה בְּחֶלְקוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ, דַּהֲרֵי אָנוּ מַתִּירִין לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלָּהּ, אֶלָּא בְּרֵרָה הָאֲמוּרָה כָּאן רוֹצֶה לוֹמַר כָּל אֶחָד בִּשְׁבִיל זְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ, כְּלָשׁוֹן שֶׁאוֹמֵר זֶה בְּחֶלְקוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ, וּבְרֵרָה דְּנָקֵט זֶה אֶחָד מִן הַלְּשׁוֹנוֹת בַּגְּמָרָא, שֶׁהַלָּשׁוֹן אֶחָד וְהַפְרוּשׁ מִתְחַלֵּף. הָרַמְבַּ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב דְּאַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק חֲזָקַת הַבָּתִּים דְּשַׁתְּפִין אַהַעֲמָדָה כְּדֵי לֹא קְפִדֵי, מִכָּל מָקוֹם אִי קָפְדֵי יְכוֹלִין לְעַכֵּב זֶה עַל זֶה. וְאַף עַל גַּב שֶׁדַּרְכָּן לְוַתֵּר, וְתוּר אָסוּר בְּמֻדָּר הֲנָאָה. הָרַ"ן:

ג דְּכָל חַד וְחַד מִזְדַּהַר בְּאִסּוּרֵיהּ. וְכֵן בְּאוֹסֵר נְכָסָיו עַל עַצְמוֹ מֵהַאי טַעֲמָא גּוּפֵיהּ לֹא הָיוּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְמָכֹר, דְּדַוְקָא בְּשֶׁתְּפִין כּוּ', וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב כּוֹפִין אוֹתוֹ, דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ מַעֲמִיד רֵחַיִם וְתַנּוּר יִתְקַנֵּא בּוֹ וְיָבֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד וּמַשְׁמַע נַמִּי דַּחֲבֵרוֹ הַמַּדִּיר נַמִּי לֹא כָיְפִינַן לְמָכֹר כוּ', מִשּׁוּם שֶׁאָסַר נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ. הָרַמְבַּ"ן. וְכָתַב הָרַ"ן טַעֲמָא שֶׁאֵינוֹ בְּדִין לָכוֹף אָדָם לִמְכֹּר אֶת שֶׁלּוֹ מִפְּנֵי שֶׁאָסַר נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ, אֲבָל לַנּוֹדֵר עַצְמוֹ רָאוּי לָכוֹף, דְּמַה הֲנָאָה יֵשׁ לוֹ לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ נְכָסָיו, וְאִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יִכָּשֵׁל:

משנה ג

ה **מֻשְׁכָּרִים**. פֵּרוּשׁ שֶׁהָיוּ מֻשְׁכָּרִים כְּבָר, אֲבָל הִשְׁכִּירָן אַחַר מִכֵּן לֹא, וְדַוְקָא בִּמְכִירָה תְּנַן בְּסָמוּךְ דְּשָׁרֵי אֲבָל בִּשְׁכִירוּת לֹא. הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַ"ן:

ו **מֻתָּר**. וְאַף עַל גַּב דְּקָיְמָא לָן דְּקוֹנְמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁעְבּוּד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק י"א, כֵּיוָן דִּשְׁכִירוּת לְיוֹמָא מִמָּכָר הוּא הֲרֵי מָכַר הֲנָאָתוֹ, וְאֵין אִסּוּר קוֹנָם שֶׁהוּא

אסוּר הֲנָאָה שֶׁאֵינוֹ חָל עַל גּוּף הַקַּרְקַע אֶלָּא עַל הֲנָאָה יְכוֹל לֶאֱסֹר הֲנָאָתוֹ הַמֻּשְׁכָּר בְּיַד אֲחֵרִים. הָרא"ש. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **שֶׁאֲנִי כוּ'**. הָכִי גָּרְסִינַן בַּגְּמָרָא בְּכֻלְּהוּ, וּפֵרוּשׁ שֶׁאֲנִי נִכְנָס כְּלוֹמַר לְמַה שֶּׁאֲנִי נִכְנָס בּוֹ, שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ כְּלוֹמַר אִם אֶקָּחֶנּוּ. הָרַ"ן:

ח **שֶׁמְּכָרוֹ**. וְהוּא הַדִּין אִם נְתָנָן לְאַחֵר נַמִּי שָׁרֵי, וְנָקַט מְכָרָן לְאַשְׁמְעִינַן דְּדַוְקָא מְכָרָן לְאַחֵר, אֲבָל מְכָרוֹ לוֹ אָסוּר. הָרַ"ן:

משנה ד

ט וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר כֵּן בְּפֵרוּשׁ, דְּכֵיוָן דְּאָמַר הֲנָאָתִי כוּ' אֵין צָרִיךְ לְהַתְפִּיסוֹ בְּחֵרֶם כוּ', אֲבָל כַּוָּנָתוֹ לְפָרֵשׁ הֲרֵינִי דְּקָאָמַר, שֶׁרָצָה לוֹמַר הֲנָאָתִי:

י **חֵרֶם**. וּבַגְּלִיל מַיְרֵי, דִּסְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. הָרַ"ן:

יא **הַמַּדָּר כוּ'**. שֶׁהַשְּׁבוּעָה וְהַנְּדָרִים אָדָם מְחַיֵּב לְקַיְּמָן, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא אֵינוֹ הַנִּשְׁבָּע וְהַנּוֹדֵר אֲבָל נִשְׁבַּע עָלָיו זוּלָתוֹ. וְרוֹצֶה לוֹמַר בְּדָבָר שֶׁהוּא שֶׁל הַמַּדִּיר, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וַדַּאי לֹא אֶלָּא אִם כֵּן עָנָה אָמֵן. הָרַמְבַּ"ם:

יב **אָסוּר**. אֲבָל מַדִּיר לֹא. וְאִם תֹּאמַר אַמַּאי לֹא מִתְסַר מִשּׁוּם גְּזֵרָה כְּדִלְעֵיל פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ו', וְכָל שֶׁכֵּן הוּא דְּהָכָא הַמַּדִּיר פָּשַׁע בְּנִדְרוֹ וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁנִּגְזֹר עָלָיו. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּדַוְקָא בְּהֲנֵי דְּהָתָם דְּאִית בְּהוּ דֶּרֶךְ הַשְׁאָלָה וּמִקָּח וּמִמְכָּר, דְּלֹא מַשְׁמַע לֶאֱינָשֵׁי דְּלִתַּסְרוּ בְּמָדָר הֲנָאָה, אֵיכָא לְמִגְזַר, אֲבָל בַּהֲנָאָה גְמוּרָה כַּאֲכִילַת פֵּרוֹת וְכֵיוֹצֵא בּוֹ לֵיכָּא לְמִגְזַר. הַר"ן:

יג אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצָאָה וְהַבְּנְיָן שֶׁלָּהֶם מִמָּמוֹן כָּל יִשְׂרָאֵל וְכָל אֶחָד מֵהֶן יֵשׁ בָּהֶן זְכוּת, אֵין זֶה כִּי אִם זְכוּת מֻעָט מְאֹד שֶׁאֵין לְאֶחָד מֵהֶם שׁוּם רְשׁוּת. הַרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן עוֹד:

יד **הָעִיר**. שֶׁהֵם דָּרִים בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לְאַנְשֵׁי עִיר אַחֶרֶת חֵלֶק בָּהֶן, שֶׁהֵם יְכוֹלִים לְמָכְרָן בְּשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר. הָרַ"ן:

משנה ה

טו **וְהָעֲזָרוֹת**. וְכָל הַמְּקֻדָּשׁ, אֶלָּא שֶׁבְּאֵלּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁוִין וְרַשָּׁאִים לִכְנֹס שָׁם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **וּבֵית הַכְּנֶסֶת**. כָּתַב הָרַ"ן רַבֵּנוּ הִיא וְלֹא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, דְּבֵית הַכְּנֶסֶת כֻּחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה דְּמֵי, הִלְכָךְ כֵּיוָן דְּאִפְסַק הִלְכְתָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לֵיתָא לְמַתְנִיתִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֵאֱרִיךְ לְיַשֵּׁב דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדִים בָּזֶה דַּאֲסוּרָה, דְּכֵיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְכְתֹּב חֻלְקוֹ לַנָּשִׁיא לֹא סָמְכִינַן אַבְּרֵרָה. וְכֵן כָּתַב הָרא"ש בְּרֵישׁ פִּרְקִין אַחֲצַר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ:

יז **לַנָּשִׂיא**. וְהָא דִּלְעֵיל גַּבֵּי חָצֵר לֹא קָאָמַר הַךְ תַּקָּנְתָּא, דְּחָצֵר שֶׁהוּא מְיֻחָד לָהֶם מַמָּשׁ אֵין תַּקָּנָה לָתֵת אוֹתָהּ לַנָּשִׂיא, אֲבָל הָכָא דְּמֵעִקָּרָא אֵין כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ מְיֻחָדִים לָהֶם לֹא יַפְסִידוּ אִם יִכְתְּבוּ חֶלְקָם לַנָּשִׂיא, שֶׁגַּם אַחַר כָּךְ יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלֵהָנוֹת, שֶׁהַנָּשִׂיא לֹא יַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כֵּיוָן שֶׁגַּם לוֹ אֵינָהּ מְיֻחֶדֶת שֶׁהֲרֵי הִיא לְכָל בְּנֵי הָעִיר. תּוֹסָפוֹת:

יח **בַּהוֹוֶה**. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ לַחֲלֹק כָּבוֹד לַנְּשִׂיאִים, וְהָרַ"ן פֵּרֵשׁ שֶׁאֵין אָדָם סוֹמֵךְ לְהַקְנוֹת לְאָדָם אַחֵר דְּמִסְתְּפֵי שֶׁמָּא יַאסְרֶנּוּ עָלָיו, וּלְפִיכָךְ נָהֲגוּ לִכְתֹּב לַנָּשִׂיא שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱסֹר הֶנָאתוֹ עַל הַבְּרִיּוֹת:

יט **שֶׁכְּבָר כוּ'**. כְּלוֹמַר מִדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים עָמְדוּ רָאשֵׁי בֵּית אָבוֹת שֶׁלְּהֶם וְהִכְרִיחוּם שֶׁיִּכְתְּבוּ חֶלְקֵיהֶם לַנָּשִׂיא. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

כ **הַמַּדָּר כוּ'**. לְעֵיל קָתָנֵי הָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בָּעִיר אִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל מֻתָּר. הָרֹא"שׁ:

כא **בְּרֹאשׁוֹ**. שֶׁיְּהֵא אָבִיו מֻדָּר הֶנָאָה אוֹכֵל עַל יָדוֹ. רַשִׁ"י:

כב **שֶׁאֵינָהּ כוּ'**. כְּלוֹמַר נְהִי דְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחְזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה, שֶׁאנִי זוֹ דְּבֵית חוֹרוֹן דַּאֲפִלּוּ לִשְׁעָתָהּ אֵינָהּ, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְהַקְנוֹתָהּ כְּלָל אֶלָּא שֶׁתִּתְקָרֵא עַל שְׁמוֹ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָבִיו מֻתָּר בָּהּ. וְהָכִי קָאָמַר, מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ כְּלוּם כָּזוֹ שֶׁהִיא בְּעַרְמָה שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ כוּ' אֵינָהּ מַתָּנָה. הָרַ"ן:

פרק ו

משנה א

א **דְּהַאי תַּנָּא כָּל מִידֵּי דְּמִתְאָכְלֵי בֵּיהּ רִיפְתָּא תַּבְשִׁיל קָרֵי לֵיהּ**. וְאָסוּר בְּצָלִי וְשָׁלוּק, דְּהָא מִתְאָכְלֵי בֵּיהּ רִיפְתָּא. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְהוּא הַדִּין בְּנוֹדֵר מִן הַתַּבְשִׁיל בְּלֹא שֶׁאֲנִי טוֹעֵם:

ב **קְדָרָה**. הָרִיפוֹת וְגֶרֶשׂ כַּרְמֶל:

ג בְּעָבֶה. וְהוּא הַדִּין דְּנוֹדֵר מִן הַמְבֻשָּׁל מֻתָּר בְּעָבֶה. יְרוּשַׁלְמִי. הָרַ"ן:

ד וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין אוֹכְלִין עִמָּהּ פַּת, וְנַעֲשֵׂית לִרְפוּאָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ה מְפֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי אֵיזֶהוּ מַעֲשֶׂה רְתָחְתָּה, כְּגוֹן חִילְקָא כוּ' סֹלֶת וְאֹרֶז כוּ' עַל שֵׁם שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְתִּיחַ לְבַשֵּׁל הָרִבְּבָה. וּלְפִי זֶה מַתְנִיתִין הָכִי מְפָרְשָׁה, הַנּוֹדֵר כוּ' מִמַּעֲשֶׂה רְתָחְתָּה דְּהַיְנוּ חִילְקָא כוּ', שֶׁרַק דְּבָרִים אֵלּוּ נִקְרָאִים מַעֲשֶׂה קְדֵרָה. אָמַר קוֹנָם הַיּוֹרֵד לַקְּדֵרָה אָסוּר בְּכָל

הַמִּתְבַּשְּׁלִים בַּקְּדֵרָה, דְּכֻלְּהוּ בִּכְלַל הַיּוֹרֵד לַקְּדֵרָה הֵם. בֵּית יוֹסֵף. וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָאו דַּוְקָא, וּכְדִלְעֵיל:

משנה ג

י וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא לִרְבוֹתָא נַקְטֵיהּ, דַּאֲפִלּוּ אוֹמֵר שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, אִי אָמַר כְּבוֹשׁ אֵין, אִי לֹא לֹא. וְהַתּוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁי דְּעִקַּר הַחִלּוּק הוּא שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, וְכֵן בְּהֶנֵךְ דִּלְעֵיל הַמִּתְבַּשְּׁלִים בַּקְּדֵרָה. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ז מִשּׁוּם דְּאָמַר תְּרֵי לִשָּׁנֵי, דָּג דָּגִים, דָּדָג מַשְׁמַע גָּדוֹל מִשּׁוּם דְּנִמְכָּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְדָגִים מַשְׁמַע קְטַנִּים לְפִי שֶׁאֵין נִמְכָּרִים אֶלָּא בְּיַחַד. הָר"ן. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב דַּע כִּי בִּלְשׁוֹנֵנוּ כְּשֶׁיִּתְחַבֵּר שֵׁם הַיָּחִיד עִם הָרַבִּים הוּא מוֹרֶה עַל הַכְּלָל וְעַל הַפְּלָגָה בְּרִבּוּי כְּמוֹ הֶבֶל הֲבָלִים. שִׁיר הַשִּׁירִים. וְכֵן דָּג דָּגִים כְּלַל הַמִּין כֻּלּוֹ בְּאֵיזֶה עִנְיָן שֶׁיִּהְיֶה:

ח כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב תְּפֹל מִבְּלִי מֶלַח [אִיּוֹב ו]. וְהַטִּי"ת מִתְחַלֶּפֶת בְּתִי"ו שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִמּוֹצָא הַלָּשׁוֹן:

ט שֶׁכֵּן הוּא נִקְרָא, טָרִית:

י וּלְשׁוֹן הָרֹא"שׁ, וּלְפִי זֶה דַּוְקָא בְּצִיר וּמֻרְיָס שֶׁל טָרִית הוּא שֶׁנֶּאֱסַר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יא **אוֹסֵר**. דְּקָסָבַר יֵשׁ בּוֹ צַחְצוּחַ חֶלֶב וְהָוֵי בִּכְלַל חֶלֶב. רַשְׁ"י. וְהֵינוּ לְהַסָּלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, דְּבַגְּמָרָא מַסִּיק דְּלֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא דְּכָל חַד כִּי אַתְרֵיהּ, דִּבְאַתְרָא דְּרַבִּי יוֹסֵי קָרֵי לְקוּמָא קוּמָא דַּחֲלָבָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **מָתָר כו'**. דִּבְרֵי הַכֹּל, דְּחֶלֶב אֵינוֹ בִּכְלַל קוּם. רַשְׁ"י:

יג וְאִם כֵּן דַּוְקָא הֵיכָא דְּנָקַט בְּהֵ"א אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן. וְהָר"ן כָּתַב דְּלֹא תֵּימָא מִפְּנֵי שֶׁרֹב הַגְּבִינוֹת מְלוּחוֹת הֵן סְתָמָא מְלוּחָה מַשְׁמַע, קָא מַשְׁמַע לָן:

משנה ו

יד וְקַשְׁיָא, דְּאִי הָכִי הַיְנוּ רֹטֶב עַצְמוֹ כו'. וְהַתּוֹסְפוֹת פֵּרְשׁוּ דְּקִפָּה הַיְנוּ בָּשָׂר שֶׁנִּקְפָּה בְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וּמֻתָּר מִשּׁוּם דְּלֹא קָרוּ אֱינָשֵׁי בָּשָׂר אֶלָּא חֲתִיכוֹת שֶׁהֵן בָּשָׂר בְּעַיִן:

משנה ז

טו (טז) **זֶה. וְאֵלּוּ**. מַסִּיק בַּגְּמָרָא דְּזֶה וְאֵלּוּ וַדַּאי דַּוְקָא, וּבְלֹא שֶׁאֵינִי טוֹעֵם מַהֲנֵי לְאַסּוּר בְּנוֹתֵן טַעַם אוֹ בְּיוֹצֵא מֵהֶן, אֲבָל שֶׁאֵינִי טוֹעֵם מִבַּעְיָא אִי מַהֲנֵי נַמִּי בְּלֹא זֶה וְאֵלּוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יז **בִּדְבַשׁ כו'**. פֵּרוּשׁ דְּאָמַר קוֹנָם תְּמָרִים עָלַי, מֻתָּר בַּדְּבַשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶם דִּדְבַשׁ מִקְרֵי תְּמָרִים לֹא מִקְרֵי. וְאַף דְּאָמְרִינַן לְעֵיל דַּאֲפִלּוּ רַבָּנָן מוֹדוּ הֵיכָא דְּקָרוּ לְקוּמָא קוּמָא דְּחַלְבָּא אָסוּר, וּדְבַשׁ תְּמָרִים וְחוֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת לִתְסַר מֵהַאי טַעֲמָא, וְיֵשׁ לוֹמַר דִּלְא דָּמֵי דְּאִלּוּ גַּבֵּי קוּם לֹא נִשְׁתַּנָּה מִצּוּרָה לְצוּרָה אֶלָּא מְעֹרָב הָיָה בָּהֶחָלֵב בְּאוֹתָהּ צוּרָה עַצְמָהּ אֲבָל הָכָא הֲרֵי נִשְׁתַּנָּה הַגּוּף. הָרַשְׁבָּ"א. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח זֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, אִיכָּא בֵּינַיְהוּ, דְּתַנָּא קַמָּא נָקַט מִן הַתְּמָרִים מֻתָּר בִּדְבַשׁ, מַשְׁמַע דְּדַוְקָא בִּתְמָרִים וְסִתְוָנִיּוֹת שֶׁהֵן רְאוּיִין אָסוּר בָּהֶן וּמֻתָּר בַּיּוֹצֵא מֵהֶן, הָא נָדַר מִדְּבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לֶאֱכֹל אָסוּר בֵּין בָּהֶם בֵּין בַּיּוֹצֵא מֵהֶם:

משנה ט

יט **מִן הַשָּׁמָן**. מַשְׁמַע שֶׁמֶן זַיִת. רַשְׁ"י:

כ **הַדְּבַשׁ**. סְתָם אֵינוֹ אֶלָּא דְּבַשׁ דְּבוֹרִים. טוּר:

כא כְּמוֹ הַפַּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי [בְּרֵאשִׁית כט]:

משנה י

כב וְצָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין אִסְפַּרְגּוֹס שֶׁהֵם מֵי שְׁלִיקָה לְצִיר שֶׁהוּא מֵי מְלִיחָה, דִּבְדָג דָּגִים אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר שֶׁאֵיבִי טוֹעֵם תְּנַן דְּמֻתָּר בְּצִיר. וְאֶפְשָׁר דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁאוֹמֵר כְּרוּב רוֹצֶה לוֹמַר אִסְפַּרְגּוֹס, וּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם:

כג **הַגְּרִיסִים**. שֵׁם נוֹפֵל עַל הַפּוֹלִים הַטְּחוּנִים. הָרַמְבַּ"ם:

כד וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מִקְפָּה שֵׁם הַתַּבְשִׁיל אֵיזֶה תַּבְשִׁיל שֶׁיִּהְיֶה, הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁהֵם קוֹרְאִים תַּבְשִׁיל הַפּוֹלִים מִקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין:

כה **בִּגְרִיסִין**. וְכֵן מִן הָאֲשִׁישִׁים מֻתָּר בָּעֲדָשִׁים דִּבְרֵי הַכֹּל. רַשְׁ"י:

כו דְּפַת חִטָּה מִקְרֵי דְּחַד גּוּפָא נַמִּי נִינְהוּ כוּ'. חִטִּים מַשְׁמַע לָכוֹס, שֶׁאָדָם כּוֹסֵס חִטִּים חֲלוּקִים יַחַד:

כז **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**. וְלֹא פְּלִיגִי אַתַּנָּא קַמָּא. וְאַל תִּתְמַהּ עַל לְשׁוֹן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר דְּמַשְׁמַע דְּפָלֵיג, דְּהַרְבֵּה שְׁנוּיִים כָּזוֹ וְלֹא פְּלִיגִי:

פרק ז

משנה א

א **אוֹסֵר**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּלֹא אוֹסֵר אֶלָּא בְּאָמַר יָרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בַּקְּדֵרָה עָלַי, אֲז אָסוּר בְּכָל יְרָקוֹת הַמִּתְבַּשְּׁלִים, אַף בַּדְּלַעַת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **לַח**. דְּכֵיוָן שֶׁאֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ כְּרֵי אֶלָּא כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, וּמִקְּמֵי הָכִי לֹא, עַד הַהִיא שַׁעְתָּא יָרָק הוּא:

משנה ב

ג **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כו'**. בְּהָא וַדַּאי מוֹדִינָא לָךְ שֶׁהַנּוֹדֵר מִן הַתִּבּוּאָה אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין, אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בְּכָל מִין דְּמִדְּגַן. רַשְׁ"י:

משנה ג

ד **בְּשַׂק**. שַׂק אָרוּג בְּמִטְוֶה שֵׁעָר. וִירִיעָה, בֶּגֶד גַּס וְעָבֶה שֶׁאֵינוֹ תָּפוּר. וַחֲמִילָה, מָסָךְ, וְהִיא אֲצֶל בְּנֵי אָדָם בְּתַכְלִית הָעֹבִי, שֶׁמְּגֵן בָּהּ אָדָם רֹאשׁוֹ מֵהַמָּטָר, וּכְמוֹ כֵן יְרִיעָה הַנִּזְכֶּרֶת כָּאן. הָרַמְבַּ"ם:

ה **בַּאֲנִיצֵי כו'**. דְּדֵיק וְלֹא נָפִיק. רַשְׁ"י:

ו **רֵיחוֹ קָשֶׁה כו'**. אֲבָל בְּנוֹדֵר סְתָם דְּרֵישָׁא לֹא מַשְׁמַע אֶלָּא לִלְבֹּשׁ, וּבְהָא לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **לַאֲחוֹרָיו**. וְכָל שֶׁכֵּן לִטְעֹן לְפָנָיו, שֶׁהוּא בִּכְלַל הַנֶּדֶר, שֶׁהִיא טְעִינָה מְעֻלָּה שֶׁנִּשְׁמֶרֶת יוֹתֵר. אִי נַמִּי אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט:

משנה ד

ח **בְּכָלָל כו'**. וְנִרְאֶה דַּחֲכָמִים מוֹדִים בְּחֶדֶר וְיָצִיעַ דְּלֹא הָווּ בְּכְלַל בַּיִת, דְּהַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת לֹא מָכַר חֶדֶר וְיָצִיעַ, אַלְמָא בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לֹא הָווּ בִּכְלַל בַּיִת. הָרֹא"שׁ:

משנה ה

ט **לִתְחוּמָהּ כו'**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לְהוּ מִקְּרָאֵי:

י אֲבָל מִן הָאֲגַף וְלַחוּץ עַל עֶבִי הַמִּפְתָּן אֵינוֹ אָסוּר. רַשְׁ"י. וְהֵינוּ דְּתָנָן אֲבָל, כְּלוֹמַר אַף עַל גַּב דְּעֶבִי הַמִּפְתָּן דּוֹמֶה לְעִבּוּרוֹ שֶׁל בַּיִת:

משנה ו

יא **הָאֵלּוּ**. וְהוּא הַדִּין נַמִּי אִם לֹא אָמַר הָאֵלּוּ, דְּכֵיוָן דַּאֲמַר קוֹנָם וְלֹא הִזְכִּיר אֲכִילָה, אָסַר עַצְמוֹ בְּחִלּוּפֶיהֶן וּגְדוּלֶיהֶן. וְהָא דְּקָאָמַר הָאֵלּוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵימַר וּבְגִדּוּלֵיהֶן, דְּאִי אָסַר עַצְמוֹ בְּכָל הַפֵּרוֹת מַאי נָפְקָא מִינַהּ בְּגִדּוּלֵיהֶן שֶׁל אֵלּוּ, בְּלָאו הָכִי אָסַר עַצְמוֹ בְּכָל הַפֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אִי לָאו דְּאָמְרִינַן בְּגִדּוּלִין קָדֵם שֶׁהִגִּיעוּ לִכְלַל פֵּרוֹת. הָרֹא"שׁ:

יב שֶׁלֹּא קָנָסוּ אֶלָּא כְּשֶׁהַנּוֹדֵר עַצְמוֹ הֶחְלִיפָן לְכַתְּחִלָּה. בֵּית יוֹסֵף:

יג **בְּחִלּוּפֵיהֶן וּבְגִדּוּלֵיהֶן**. אַף עַל פִּי דִּשְׁנֵיהֶם לֹא הָיוּ בְּשָׁעָה שֶׁאָסָרָן עָלָיו, וְכָל שֶׁכֵּן בַּיּוֹצֵא מֵהֶן:

יד **כֻּלָּה**. וְאַכֻּלָּהּ מַתְנִיתִין קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר, מַאי דְּאָמְרִינַן בָּרִישָׁא אָסוּר בְּגִדּוּלֵיהֶן מַשְׁמַע אֲבָל בְּגִדּוּלֵי גִדּוּלִין מֻתָּר וְכֵן בְּסֵיפָא מֻתָּר כוּ', דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁזְּרָעוֹ כֻּלָּה, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה בֵּין בָּרִישָׁא בֵּין בַּסֵּיפָא אֲפִלּוּ גִּדּוּלֵי גִדּוּלִין אֲסוּרִים, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה הֲרֵי בְּגִדּוּלֵי גִדּוּלִין הַלָּלוּ מְעֹרָב מֵהָאסוּר, וּנְדָרִים הָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וַאֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָטֵיל. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

טו **אָסוּר כוּ**'. הָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר הֲאֵלּוּ לָאו דַּוְקָא, וְאַיְדֵי דְּנָסֵיב לֵיהּ רֵישָׁא נָסֵיב לַהּ נַמִּי לְכֻלָּהּ מַתְנִיתִין, כָּךְ נִרְאֶה לִי לְפָרוּשׁ הָרֹא"שׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

טז לָאו דַּוְקָא עַכְשָׁיו, אֶלָּא כְּלוֹמַר קֹדֶם הַפֶּסַח, וּלְאַפּוֹקֵי לְעוֹלָם, וְכָל מְכָאן עַד הַפֶּסַח בִּכְלָל עַכְשָׁיו, דִּמְנָלַן לְהָקֵל וְלוֹמַר דְּעַד הַפֶּסַח לֹא קָאֵי נַמִּי אַאַתְּ עוֹשֶׂה. וְכֵן מַשְׁמַע בְּהָרֹא"שׁ:

משנה ט

יז **אֲסוּרָה כוּ**'. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דִּכְשֶׁהָלְכָה אֲסוּרָה וְלוֹקָה עַל הֲנָאָתוֹ שֶׁלְּמַפְרֵעַ, וּלְעוֹלָם אֲסוּרָה לֵהָנוֹת לְקֹדֶם הַפֶּסַח, גְּזֵרָה שֶׁמָּא תֵּלֵךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָמוּךְ:

יח דְּרַחְמָנָא אָמַר אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ, לֹא יְתַבַּטְּלוּ דְּבָרָיו, וּמַה שֶּׁאָסַר בְּנֶדֶר חָל עָלָיו אִסּוּר בְּלֹא יַחֵל כְּאִלּוּ הִקְדִּישׁוֹ. אִם עַל עַצְמוֹ אֲסָרוֹ, עֶבֶר בְּבַל יַחֵל. וְאִם אֲסָרוֹ עַל אַחֵר, הַנֶּהֱנֶה מִמֶּנּוּ עוֹבֵר בְּבַל יַחֵל. הָרֹא"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **אַחַר הַפֶּסַח**. וְלֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא תִּזְכֹּר שֶׁעָבְרָה עַל תְּנָאָהּ קֹדֶם הַפֶּסַח, וְאִי מַתִּירִין לָהּ לֵילֵךְ אִתָּיא לְאִתְהַנּוֹיֵי, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא תִּתְסַר בַּהֲלִיכָה מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי שֶׁתִּזְכֹּר שֶׁאֲסוּרָה לֵהָנוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן. הָר"ן. אֲבָל בַּתּוֹסְפוֹת מַשְׁמַע שֶׁאִם הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה גַּם אַחַר פֶּסַח, כְּדֵי שֶׁתִּזְכֹּר שֶׁאֲסוּרָה לֵהָנוֹת:

פרק ח

משנה א

א וּכְלוֹמַר שֶׁהֵם שְׁנֵי יָמִים רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְנִמְצָא שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן נִמְנֶה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה שֶׁעָלָיו נָדַר, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר בּוֹ, דְּאֵינָשֵׁי קָרוּ לֵיהּ רֵישׁ יַרְחָא, וּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם:

ב **לָעָתִיד לָבֹא**. וּלְהָכִי קָרוּ לֵיהּ לָעָתִיד לָבֹא, לְפִי שֶׁהוּא נִמְנֶה לְיָמִים וְלַחֳדָשִׁים הַנִּכְנָסִים שֶׁהוּא זְמַן אַחֵר, וּלְהָכִי קָאָמַר לָעָתִיד וְלֹא קָאָמַר לְהַבָּא. רַשְׁ"י:

ג הִיא אִיבַּעְיָא בַּגְּמָרָא וְלֹא אִפְשְׁטָא כוּ':

ד הַיְנוּ לְאִסּוּרָא לְחוּד, מִשּׁוּם דִּסְפֵקָא לְחֻמְרָא. אֲבָל לִלְקוֹת לֹא, דְּלֹא מַלְקִין עַל הַסָּפֵק:

משנה ב

ה **אָסוּר כוּ'**. כְּשֶׁיַּגִּיעַ מֻתָּר הָוֶה לֵיהּ לְמִתְנֵי, אֶלָּא מִשּׁוּם דִּבְסֵיפָא שַׁיָּךְ לְמִתְנֵי אָסוּר נָקַט בָּרִישָׁא נַמִּי אָסוּר. הָרֹא"שׁ:

ו דְּיֵשׁ בְּמַשְׁמָעוּת זֶה הַלָּשׁוֹן שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים, אֵיכָא לְמֵימַר עַד פְּנֵי יָמִים הָרִאשׁוֹנִים דְּהַיְנוּ עַד שֶׁיַּגִּיעַ, וְאֵיכָא לְמֵימַר עַד פְּנֵי יָמִים הָאַחֲרוֹנִים וְיִהְיֶה מֻתָּר בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים, וְאֵיכָא לְמֵימַר עַד פְּנֵי פֶּסַח וְהַיְנוּ עַד שֶׁיֵּצֵא. הָרֹא"שׁ:

משנה ג

ז דְּכֵיוָן דְּתָנָא אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ, הָוֶה כְּאִלּוּ תָּנָא עַד שֶׁיְּהֵא, דְּהָכִי מַשְׁמַע לִישָׁנָא בְּאֵיזֶהוּ לָשׁוֹן שֶׁיֹּאמַר אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ. הָרֹא"שׁ:

ח **קָבוּעַ**. כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לְהַמְשָׁכָתוֹ זְמַן קָבוּעַ, כְּגוֹן פֶּסַח שֶׁקְּבָעָה בּוֹ תּוֹרָה שִׁבְעָה יָמִים כִּי אָמַר שֶׁיְּהֵא אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא, דְּכֵיוָן דְּיָדַע זְמַן הֶמְשֵׁךְ אִסּוּרוֹ אוֹסֵר עַצְמוֹ בּוֹ. הָרַ"ן:

משנה ד

ט **הַקִּיץ**. שֵׁם לִימוֹת הַשָּׁרָב, אֲבָל הָיָה מְפֹרָסָם זֶה הַשֵּׁם אֶצְלָם עַל זְמַן בְּשׁוּל הַתְּאֵנִים. הָרַמְבַּ"ם:

י **שֶׁיְּקַפְּלוּ**. תְּנָא רֹב הַמַּקְצוּעוֹת. גְּמָרָא:

יא **הַקָּצִיר**. וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קָצִיר חִטִּים וּקְצִיר שְׂעֹרִים, עַד שֶׁיַּתְחִיל קְצִיר חִטִּים, דְּקָצִיר הַמְיֻחָד קָאָמַר. תּוֹסָפוֹת:

יב כְּלוֹמַר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ יָרַד לַבְּקָעָה וְהִגִּיעַ קָצִיר שֶׁל בְּקָעָה, כֵּיוָן שֶׁעָדַיִן לֹא הִגִּיעַ קְצִיר שֶׁל הַר אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ קְצִיר שֶׁל הַר. בַּגְּמָרָא:

משנה ה

יג **שְׁנִיָּה**. דִּגְשָׁמִים מַשְׁמַע לְתַנָּא קַמָּא יְרִידַת גְּשָׁמִים, וְגַם מַשְׁמַע לְשׁוֹן רַבִּים, וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם, וּלְפִיכָךְ עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה, וַאֲפִלּוּ אָמַר עַד שֶׁיִּהְיוּ, לְפִי שֶׁאֵין זְמַן קְבוּעַ לְמֶשֶׁךְ יְרִידָתָן. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מֵקֵל טָפֵי וְאָמַר עַד זְמַן רְבִיעָה וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָרְדוּ גְּשָׁמִים. הָרֹא"שׁ:

יד נִרְאֶה לִי שֶׁיֵּשׁ טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר עַד הַגֶּשֶׁם, וְכֵן הוּא בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם. וּכְדְאִיתָא בַּגְּמָרָא מַחֲלֹקֶת דְּאָמַר עַד הַגְּשָׁמִים, אֲבָל אָמַר עַד הַגֶּשֶׁם, עַד זְמַן גְּשָׁמִים קָאָמַר, כְּלוֹמַר אַף תַּנָּא קַמָּא מוֹדֶה שֶׁאֵין נוֹדֵר עַד שֶׁתֵּרֵד אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ, וּמִיהוּ לֹא סַגִּי עַד זְמַן אַחֲרוֹן שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלָו, אֲבָל כְּשֶׁיָּרְדוּ אֲפִלּוּ בַּזְּמַן הָרִאשׁוֹן סַגִּי, וְכֵן פֵּרֵשׁ הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל בְּעִקַּר דִּין מִשְׁנָתֵנוּ לֹא בֵּאֵר הָרַ"ב אֵימָתַי זְמַן יְרִידַת גְּשָׁמִים שֶׁכְּשֶׁיָּרְדוּ

עָבַר זְמַן נִדְרוֹ. וְהָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ כָּתַב כְּשֶׁיִּרְדוּ מִכ"ג מַרְחֶשְׁוָן שֶׁהִיא הַבֵּינוֹנִית, וְהָר"ב סָמַךְ עַל הַמִּסְתַּבֵּר דְּמִסְתָּמָא בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הוּא עַל דָּבָר הַמְמֻצָּע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **הַשָּׁנָה**. נִרְאֶה לִי דִּרְבוּתָא דְּמַתְנִיתִין דְּמִתְסַר בְּעִבּוּרָהּ לְנוֹדֵר מִתְּחִלַּת הַשָּׁנָה אִצְטְרִיךְ, דְּאִי בְּנוֹדֵר מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט פְּשִׁיטָא דְּהַשָּׁנָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה מַשְׁמַע, אֶלָּא וַדַּאי בְּנוֹדֵר מִתְּחִלַּת הַשָּׁנָה אָתָא לְאַשְׁמְעִינַן דְּמִתְסַר בְּעִבּוּרָהּ כוּ', וְאֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ בְּנָדַר שָׁנָה אַחַת סְתָם אָסוּר בְּעִבּוּרָהּ כָּל שֶׁקָּדֶם נֶדֶר לְחֹדֶשׁ הָעִבּוּר, דְּמִסְתָּמָא שָׁנָה זוֹ מַשְׁמַע. הָר"ן. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב דְּהַיְנוּ לוֹמַר שֶׁאִם אָמַר שָׁנָה אַחַת אָסוּר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְלֹא אָמְרִינַן לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ עַל שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת אֶלָּא כִּסְתָם הַשָּׁנִים שֶׁהֵן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֶלָּא בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וּבֵין פְּשׁוּטָה וּבֵין מְעֻבֶּרֶת קְרוּיָה שָׁנָה:

טז **הָרִאשׁוֹן**. וְיֵשׁ דְּגָרְסֵי עַד סוֹף אֲדָר עַד סוֹף אֲדָר שֵׁנִי, וְכֵן עִקַּר, דִּלְשְׁנֵי הָאֲדָרִים חָשֵׁיב חַד יַרְחָא. דִּלְאִידָךְ גְּרְסָא רֹאשׁ וְסוֹף לָמָּה לִי, חֲדָא סַגֵּי. הָרֹא"שׁ:

יז **שֶׁדָּרָךְ**. דְּוַדַּאי רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן בְּלֵילֵי פֶּסַח שֶׁכָּל אָדָם שׁוֹתִין. רַשְׁ"י:

משנה ו

יח וְהָא עֲדִיפָא מִקַּמַּיְתָא, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מַגִּיעַ אִסּוּרוֹ עַד הַצּוֹם, דְּלֵילֵי הַצּוֹם לָאו דַּוְקָא, שֶׁהֲרֵי אוֹכֵל הוּא מִבָּעֶרֶב, אֶלָּא עַד סְעוּדָה שֶׁל לֵילֵי הַצּוֹם קָאָמַר. הָר"ן:

יט לְפִי מַאֲכָלָם וְאַרְצָם, וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁעוֹנַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִלֵּילֵי שַׁבָּת עַד לֵילֵי שַׁבָּת, מוּסָף עִם הֱיוֹת הַשַּׁבָּת בְּעַצְמוֹ מְחֻיָּב בּוֹ הָעוֹנֶג בְּכָל צַד מִצַּדֵּי הַהֲנָאָה לִבְנֵי אָדָם כֻּלָּם. הָר"מ:

כ וְצָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין לֹא נִתְכַּוֵּן דְּהָכָא, לְשֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן דְּסוֹף פִּרְקִין, דְּהָכָא לֹא מוּכָח כְּמוֹ לְקַמָּן. הָר"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ וְהָרְאָ"ה דַּהֲלָכָה כְּמוֹתָם. וְאֵין צָרִיךְ לְחַלֵּק:

משנה ז

כא **שֶׁאֲנִי כוּ'**. קוֹנָם מַה שֶּׁאֲנִי נֶהֱנֶה מִשֶּׁלְּךָ. הָר"ן:

כב **לְבָנֶיךָ**. דֶּרֶךְ כָּבוֹד הוּא שֶׁיִּקַּח מַתָּנָה לְבָנָיו, וְלֹא לְעַצְמוֹ. הָרֹא"שׁ:

כג **לְהָפֵר**. צָרִיךְ עִיּוּן דִּלְיִשְׁנָא דַּהֲפָרָה לֹא שַׁיָּךְ אֶלָּא בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָב לְבִתּוֹ. וְלִי נִרְאֶה דְּבָרֵישָׁא וּבְסֵיפָא כָּאן שַׁיָּךְ דַּוְקָא לְשׁוֹן הֲפָרָה, מִשּׁוּם דְּהַנֶּדֶר אֵינוֹ נֶעֱקָר מֵעִקָּרוֹ כְּנֶדֶר גַּבֵּי חָכָם, מִשּׁוּם דְּמַה שֶּׁאָמַר הֲרֵינִי כְּמוֹ שֶׁהִתְקַבַּלְתִּי אוֹ זֶהוּ כְּבוֹדִי מִתְקַיֵּם הַנֶּדֶר, וְאִם כֵּן עַד אוֹתוֹ שָׁעָה קָם הַנֶּדֶר דּוּמְיָא דְּבַעַל דְּמֵפֵר לְהַבָּא. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

כד **כְּבוֹדִי**. שֶׁאִתְכַּבֵּד עַל יָדֶיךָ בִּפְנֵי הַבְּרִיּוֹת שֶׁיִּרְאוּ שֶׁאֲנִי חָשׁוּב בְּעֵינֶיךָ שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לִתֵּן לִי מַתָּנָה, זֶהוּ כְּבוֹדִי, שֶׁאִתְכַּבֵּד יוֹתֵר כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לִתֵּן וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה לְקַבֵּל. הָר"ן:

כה **נֶהֱנָה לִי**. כְּלוֹמַר מִשֶּׁלִּי. וְכֵן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁנּוֹדְרִין וְאוֹסְרִין הֲנָאָתָן עַל מִי שֶׁלֹּא יְהַנֶּה אוֹתָם. וּבָרִישָׁא שֶׁרוֹצֶה שֶׁהַלָּה יְקַבֵּל הֲנָאָה מִמֶּנּוּ הֲרֵי הוּא נוֹדֵר שֶׁלֹּא יֵהָנֶה הוּא מִמֶּנּוּ אִם לֹא יְקַבֵּל הַהֲנָאָה:

כו **הֲרֵי אֲנִי כוּ**. הֲרֵינִי מַחֲזִיק לְךָ טוֹבָה כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ. רַשִׁ"י:

כז **כְּאִלּוּ כוּ**'. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּהַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דִּלְהַרְוָחָה דִּידֵיהּ מְכַוֵּן וְהָא לֹא אִצְטְרִיךְ. וְדַוְקָא כְּשֶׁהַבָּנִים סְמוּכִים עַל שֻׁלְחָנוֹ, דִּבְכְהַאי גַּוְנָא אִכַּוּן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהוֹצִיא מִשֶּׁלּוֹ לְצָרְכָן, וְהָא לֹא אִצְטְרִיךְ וְיָכוֹל לוֹמַר כֵּן. אֲבָל אֵין הַבָּנִים סְמוּכִים כוּ' הֲוֵי אִפְּכָא, דִּלְהַרְוָחָה דִּידְהוּ מְכַוֵּן, וְכָל שֶׁאָמְרוּ הֵם הֲרֵינִי כוּ' הִתִּירוּ הַנֵּדֶר, וְאִלּוּ אָמַר הָאָב כֵּן אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם. הָרַ"ן:

כח וְנִקְרָא סָרוּב שֶׁהוּא תַּרְגּוּם מֵאוּן, לְפִי שֶׁגַּם הַמַּפְצִיר הוּא מְסָרֵב וּמְמָאֵן בְּמַה שֶׁחֲבֵרוֹ רוֹצֶה, כְּגוֹן הָכָא שֶׁחֲבֵרוֹ רוֹצֶה שֶׁלֹּא יִשָּׂא בַּת אָחוֹתוֹ וְזֶה הַמַּפְצִיר הוּא מְמָאֵן בְּרָצוֹן זֶה וְיִרְצֶה שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה:

כט וְהוּא הַדִּין בַּת אָחִיו, אֲבָל אֶחוֹתוֹ נָקֵט טְפֵי לְפִי שֶׁמְּשַׁדְּלָתוּ בִּדְבָרִים וּשְׁכִיחַ שֶׁנּוֹשֵׂא בִּתָּהּ. רַשְׁבַּ"ם:

ל **לֶהָנוֹת לוֹ**. שְׁאָר הֲנָאָה:

לא **אִישׁוּת**. שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא תֶּהֱנֶה מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ אִישׁוּת. רַשִׁ"י:

לב **לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה**. הַמְסָרֵב בּוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה הַמְּרֻבָּה, וְכִי אָמַר זֶה קוֹנָם לְבֵיתְךָ כוּ' לֹא נִתְכַּוֵּן לְדֹר הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶלָּא לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה הַמְּרֻבָּה נִתְכַּוֵּן. רַשִׁ"י:

פרק ט

משנה א

א וְזֶה דָּבָר קַל וּפְרִיצוּת שֶׁכֵּן רְשָׁעִים דַּרְכָּן לִנְדֹּר, וְאִם אָמַר לָאו, דְּאִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, מַתִּירִין לוֹ. רַשִׁ"י:

ב זֶהוּ פֵּרוּשׁ דְּאִם כֵּן אֵין נְדָרִים, וּכְאַבַּיֵּי בַּגְּמָרָא דְּפֵרֵשׁ אִם כֵּן אֵין נְדָרִים נִתָּרִים יָפֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג דְּכֵיוָן דְּאַחֲצִיף כֻּלֵּי הַאי מֵעִקָּרָא דְּאַדְּרֵיהּ לְאָבִיו וְאִמּוֹ מִנְּכָסָיו, הָא אַחֲצִיף לֵיהּ, וְאִם אֵין לוֹ חָרְטָה גְּמוּרָה יַחְצִיף פָּנָיו וְיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה מַנִּיחַ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדָם. גְּמָרָא, וּפֵרוּשׁ הָרֹא"שׁ:

משנה ב

ד **בְּנוֹלָד**. גְּמָרָא, מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאִלּוּ רַבָּנָן מִסְתַּבְּרִי טַעֲמַיְהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב. אָמַר רַב חִסְדָּא דְּאָמַר קְרָא כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים [שְׁמוֹת ד], שֶׁהָיָה נִשְׁבַּע לְיִתְרוֹ שֶׁלֹּא לָשׁוּב

מִצְרַיְמָה בִּשְׁבִיל אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְּשִׁים אֶת נַפְשׁוֹ, וּפָתַח לוֹ הַמָּקוֹם בְּנוֹלָד דְּמִיתָה. וְרַבָּנָן קָאָמְרֵי דְּמֵתוּ דְּקְרָא הַיְנוּ עָנִי כוּ' וְשָׁאנֵי עֲנִיּוּת דְּשְׁכִיחַ וְלֹא הָוֵי נוֹלָד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כוּ'**. מְשׁוּם דְּנָקִיט גַּוְנֵי טוּבָא הָדַר וְתָנֵי, דִּבְכֻלְּהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הָרַ"ן:

משנה ג

ו וְאוֹמְרִים אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ כוּ' וְהוּא אוֹמֵר לָאו. רַשְׁ"י:

ז **מֵת כוּ'**. וְהוּא הַדִּין אִפְּכָא אֶלָּא נָקֵט מִלְּתָא דְּשְׁכִיחָא, דְּגַבֵּי כֻּלָּם לֹא שְׁכִיחָא הֲרִיגָה וּלְגַבֵּי נָחָשׁ שְׁכִיחָא טְפֵי הֲרִיגָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ח **וְעוֹד אָמַר רַבִּי מֵאִיר**. קַלָּא אַחֲרֵת. תּוֹסְפוֹת. וְלַגִּרְסָא דִּלְעֵיל וַחֲכָמִים מוֹדִים לוֹ הָכִי נַמִּי מוֹדִים לוֹ מִדְּקָתָנֵי וְעוֹד. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

ט **לֹא תִקֹּם**. שֶׁאִם בִּקֵּשְׁתָּ מִמֶּנּוּ כְּלִי וְלֹא הִשְׁאִילְךָ וְהִדַּרְתּוֹ הֲנָאָתְךָ, אוֹ שֶׁעָשָׂה לְךָ שֶׁלֹּא כַהֹגֶן וּמִתּוֹךְ שִׁנְאָה הִדַּרְתּוֹ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה לֹא תִשְׁנָא כוּ' הַתּוֹרָה הִזְקִיקָתְךָ לְפָרְנְסוֹ וּלְאָהֳבוֹ וּלְהַחֲיוֹתוֹ. רַשְׁ"י:

י **וְאֵין אַתָּה כוּ'**. בְּגְמָרָא פְּרִיךְ דְּהָא מָטָל עַל הַגַּבָּאִים וְזֶה אֵינוֹ אָסוּר, דִּכְשֶׁנּוֹתֵן לַגַּבַּאי שֶׁיִּתֵּן לוֹ הָוֵי כְּנוֹתֵן מַתָּנָה לְאֶחָד כוּ', וּמְשָׁנֵי דְּכָל הַנּוֹפֵל אֵינוֹ נוֹפֵל לְיַד גַּבַּאי תְּחִלָּה, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י אֶלָּא קְרוֹבָיו מִתְגַּלְגְּלִין עִמּוֹ:

יא וְאֵין אֶלָּה אֶלָּא שְׁבוּעָה, דִּכְתִיב [יְחֶזְקֵאל יז] וַיָּבֵא אֹתוֹ בְּאָלָה, וּכְתִיב וְגַם בַּמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוֹ בֵּאלֹקִים [דִּבְרֵי הַיָּמִים ב לו]. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יב **שְׁעַר רֹאשְׁךָ**. הָעִקָּר אֲצָלֵנוּ מִטַּלְטְלֵי לֹא מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְכְתֻבָּה אֶלָּא בְּתַקָּנַת בַּתְרֵאי, וּלְכָךְ בֵּאֵר בַּגְּמָרָא שֶׁאִלּוּ הַשְׁמָנָה מֵאוֹת זוּז הָיָה לוֹ קַרְקַע שָׁוֶה זֶה הַסְּךָ וְאָמַר לוֹ אֲפִלּוּ לֹא יִשְׁאַר לְךָ שׁוּם דָּבָר אַחֵר פְּרָעוֹן הַכְּתֻבָּה אֶלָּא עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל שֶׁתִּצְטָרֵךְ לִמְכֹּר שְׂעַר רֹאשְׁךָ לְצָרְכֵךְ אֲכִילָה יֵשׁ לְךָ לִתֵּן כְּתֻבָּה. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יג שֶׁמְּחֻיָּב בּוֹ בַּאֲכִילַת בָּשָׂר לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג:

יד **מִקְצָתוֹ**. עַל יְדֵי חֲרָטָה בְּהַתָּרַת חָכָם, אוֹ מֵעַצְמוֹ כְּגוֹן שֶׁהָיָה אָבִיו אֶחָד מֵהֶם. הָרֹא"שׁ:

טו וּמִיהוּ לְמֵד לֹא מַשְׁמַע דְּמִסְבָרָא הוּא. וּבִירוּשַׁלְמִי יָלְפִינַן לַהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב כְּכָל הַיּוֹצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה, דְּמַשְׁמַע דַּוְקָא כְּשֶׁכֻּלּוֹ קַיָּם. הָרַ"ן:

משנה ז

טז דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי שֶׁלֹּא אָמַר בְּכָ"ף אֶלָּא כְּלִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין בְּוָי"ו, לֹא תִלָּאֵן זֶה בָּזֶה, אֶלָּא לְרַבָּנָן כָּל אֶחָד הָוֵי נֶדֶר בִּפְנֵי עַצְמוֹ כִּדְמַסְקִינַן הָרַ"ב בַּסֵּיפָא, וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּלָלָא הָוֵי וְהַתַּר לְאֶחָד מֻתָּר לְכֻלָּם. וּלְפִי זֶה רֵישָׁא דְּהָכָא רַבָּנָן, דְּאִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לְמַאי תְּנַן לְכֻלְּכֶם, לִתְנֵי לְרִבּוֹתָא שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה בְּלֹא כָּ"ף, וְתַבְרָא מִי שֶׁשָּׁנָה כוּ'. וּלְהָרַמְבַּ"ם שִׁיטָה אַחֶרֶת. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יז **יַיִן כּוּ'**. צְרִיכָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם, דְּתָנָא נֶדֶר שֶׁהֶתֵּר מִקְצָתוֹ כוּ' לְעִנְיַן זְמַן הַנֶּדֶר וּלְעִנְיַן דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁבָּעִים עֲלֵיהֶם וּמִן הָאָדָם שֶׁנִּשְׁבָּע עֲלֵיהֶם:

יח **יָפָה**. מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דַּחֲדָא וְעוֹד קָאָמַר, דְּהָא לֹא נָדַר אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַע וְנִמְצָא שֶׁכְּשֶׁאֵינוֹ רַע אֵין נִדְרוֹ נֶדֶר, אֶלָּא הָכִי נַמִּי קָאָמַר, חָדָא דְּאֵין רַע וּבְהָכִי שָׁרֵי, וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָפֶה. וְכֵן מְפָרְשִׁינַן בְּבָצָל:

יט וּבְכֻלְּהוּ נְדָרִים שֶׁהֻתְּרוּ מִקְצָתָן דִּינָא הָכִי, וְכֵן בִּנְמְצָא בָּהֶן אָבִיו וְאִמּוֹ דְּפֶרֶק ג', וְטַעֲמָא דִּכְשֶׁעַכְשָׁיו בַּחֲזָרָה עֲדַיִן הוּא אוֹמֵר הַכֹּל אָסוּר חוּץ כוּ' לֹא הוּרַע כֹּחַ הַנֶּדֶר:

משנה ט

כ **בְּנוֹתֶיךָ**. כְּלוֹמַר וְלֹא יִמְצְאוּ מִי שֶׁיִּשָּׂא אוֹתָן, דְּאָמְרֵי אֵינָשֵׁי רְחֵלָא בְּתַר רְחֵלָא אָזְלָא, כְּאִמָּהּ כֵּן בִּתָּהּ:

כא **מָה רָאֲתָה**. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּלוֹמַר מָה רָאֲתָה לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁעָשְׂתָה שֶׁעַל יְדֵי כֵן נִתְגָּרְשָׁה:

כב **מֻתָּר**. וְצָרִיךְ בְּכָל זֶה הֲפָרָה אַחַר שְׁאֵלָה לְחָכָם. הָרַמְבַּ"ם:

משנה י

כג וְאִם תֹּאמַר מַאי שְׁנָא מֵהָאוֹמֵר שֶׁאֲבִיהָ רַע וְשָׁמַע שֶׁמֵּת אוֹ עָשָׂה תְּשׁוּבָה דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ג' דַּהֲוֵי נֶדֶר טָעוּת, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַיְנוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאָדָם רַע עָשׂוּי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְעָשׂוּי לָמוּת, הִלְכָּךְ אוֹמְדִין דַּעְתּוֹ דְּכִי אָמַר שֶׁאֲבִיהָ רַע כָּל זְמַן שֶׁאֲבִיהָ רַע קָאָמַר. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִשָּׁה כְּעוּרָה שֶׁאֵין עֲשׂוּיָה לְהִיוֹת נָאָה הִלְכָּךְ לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁתְּהֵא מֻתֶּרֶת לוֹ לְכָשֶׁתְּהֵא נָאָה. הָרַשְׁבָּ"א זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. אִי נַמִּי אִי אָמַר שֶׁהִיא כְּעוּרָה הָכִי נַמִּי אֲבָל הָכָא דְּלִפְלוֹנִית כְּעוּרָה קָאָמַר לֹא מַשְׁמַע כְּתוֹלֶה נִדְרוֹ בְּדָבָר. רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּן רַבִּי יְהוּדָה בַּר חִסְדָּאי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

כד **אֶל שָׁאוּל**. וְסִיפֵּיהּ הַמַּלְבִּישְׁכֶם שְׁנֵי עִם עֲדָנִים כוּ':

פרק י

משנה א

א **אֲבִיהָ**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לֵיהּ מִקְּרָא:

ב **וְלֹא הֵפֵר**. אֶלָּא שְׁתַק מֵעֵת לְעֵת. רַשִׁ"י:

ג וְהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א הָא כֵּיוָן דְּחָכָם עוֹקֵר הַנֵּדֶר מֵעִקָּרוֹ הֲרֵי הָוֵי כְּאִלּוּ לֹא הֵקִים כְּלָל, וְתֵרֵץ [וְהַר"ן] דְּשָׁאנֵי הָפָרָה דְּקִלִּישָׁה לְךָ טִפֵּי דִּבְאַפֵּי נַפְשַׁהּ לֹא מִידֵי הִיא אֶלָּא בְּצֵרוּפָא דְּאִידָךְ וּבְרֹאוּיִים לְהִצְטָרֵף בְּיַחַד דַּוְקָא, וְכִדְתַנְיָא דְּהֵפֵר אֶחָד מֵהֶם וְמֵת בָּטְלָה לְהּ הֲפָרָתוֹ, הִלְכָךְ כֵּיוָן דַּהֲפָרָה דְּחַד אֶפְלוּ כִּי לֹא הֵקִים חַבְרֵיהּ קְלִישָׁא טוּבָא כָּל הֵיכָא דְּהֵקִים כֵּיוָן דְּהַאי שַׁעְתָּא לֹא חָזְיָא לְאִצְטְרוּפֵי בָּטְלָה לָהּ לְגַמְרֵי, וְכֵיוָן דְּלֹא חָזְיָא הַהִיא זְמָנָא לֹא חָזְיָא בָּתַר זְמָנָא:

משנה ב

ד **לֹא כוּ'**. יָלֵיף לַהּ בַּגְּמָרָא מִדִּכְתִיב בִּנְעוּרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ, פֵּרַשׁ רַשִׁ"י כָּל זְמַן שֶׁהִיא נַעֲרָה שֶׁלֹּא בָּגְרָה לֹא תֵצֵא מֵרְשׁוּת אָבִיהָ וַאֲפִלּוּ הִיא אֲרוּסָה בְּמַשְׁמָע, עַל כָּרְחָךְ דְּהַאי קְרָא מוֹקְמִינַן לֵיהּ בְּנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה:

ה דְּכֵיוָן שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁבְּמַשְׁמָעוֹ שֶׁכָּל יְמֵי נַעֲרוּתָהּ לֹא תֵצֵא מֵרְשׁוּת אָבִיהָ, שְׁמַע מִנַּהּ דְּבִרְשׁוּת אָבִיהָ הִיא. וְאֶלָּא מִיהַת כְּשֶׁרְשׁוּת אַחֵר שׁוֹלֵט עָלֶיהָ דְּהַיְנוּ הָאֵרוּס קָאָמַר רֵישָׁא דִּקְרָא בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ שׁוֹלֵט עָלֶיהָ שֶׁכְּבָר מֵת לֹא יָצְאָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **מֵפֵר כוּ'**. לֹא מַיְרֵי בְּקִדְּשָׁהּ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה וּבָגְרָה וּמִטַּעַם שֶׁנִּתְרוֹקֵן רְשׁוּת הָאָב, דְּמַאי שְׁנָא מִמֵּיתַת הָאָב שֶׁלֹּא נִתְרוֹקְנָה, אֶלָּא בְּקִדְּשָׁהּ כְּשֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת אָמְרִינַן, וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵינָא חֲדָא זְמָנָא לְקַמָּן בְּמִשְׁנָה ה', אַיְדֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא בְּזוֹ יָפֶה כֹּחַ הָאָב כוּ' נָקַט סֵיפָא בְּזוֹ יָפֶה כֹּחַ הַבַּעַל כוּ'. גְּמָרָא:

משנה ג

ז בְּדַוְקָא נָקַט שֶׁשָּׁמַע הָאָב, כְּלוֹמַר וְלֹא הַבַּעַל, דְּהָכִי מוֹקְמִינַן לַהּ בַּגְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח בַּגְּמָרָא יָלֵיף לֵיהּ. וְדַקְדֵּק מִלַּת אָרוּס וְלֹא קָרֵי לֵיהּ מְאֹרָס. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **זֶה הַכְּלָל**. לַאֲתוּיֵי הָלַךְ הָאָב אוֹ שְׁלוּחוֹ עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל. גְּמָרָא:

משנה ד

י וְדַיְיק מִמַּתְנִיתִין דְּסָתְמָא קָתָנֵי דְּמַפֵּר, דְּאִיכָּא בְּמַשְׁמַע וַאֲפִלּוּ לֹא שָׁמַע. וְהָרַ"ן פֵּרֵשׁ מִדְּקָאָמַר כָּל נְדָרִים וְלֹא אָמַר נֶדֶר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהוּא הַדִּין נַמִּי בָּרִישָׁא גַּבֵּי אָב דִּינָא הָכִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יא פֵּרוּשׁ תְּבָעָהּ בְּיוֹם הַבֶּגֶר, שֶׁאִם לֹא תְּבָעָהּ בְּיוֹם הַבֶּגֶר אֵין לָהּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַתְּבִיעָה אֶלָּא מִיּוֹם הַבֶּגֶר, וְאִם כְּבָר עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ אַחַר הַבֶּגֶר אֵין לָהּ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדִין אַלְמָנָה דְּתָנַן בְּמַשְׁנָה ב' פֶּרֶק ה' דִּכְתֻבּוֹת, וּמְשׁוּם דְּזֶה הוּא פֵּרוּשׁ דָּחוּק בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא תְּנֵי בּוֹגֶרֶת וְשָׁשְׁהָתָה כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יב **הוֹאִיל כוּ'**. וּמַסְיֵק בַּגְּמָרָא מְשׁוּם דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת עַל דַּעַת בַּעֲלָהּ נוֹדֶרֶת, כְּלוֹמַר מַה שֶּׁאָמְרָה הַתּוֹרָה דְּבַעַל מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם כֵּיוָן דְּהָאִשָּׁה נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל בַּעֲלָהּ אֵינָהּ נוֹדֶרֶת אֶלָּא לְפִי דַּעְתּוֹ וּכְאִלּוּ פֵּרְשָׁה אִם לֹא יִרְצֶה לֹא יִהְא נֶדֶר, הִלְכָּךְ בְּקַל חֲשִׁבִינַן לַהּ כִּכְנוּסָה לְעִנְיַן הֲפָרַת נְדָרִים כֵּיוָן דְּנִזּוֹנֶת מִשֶּׁלּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **מֵפֵר**. יְחִידִי. רַשְׁ"י:

יד **עַד שֶׁתִּכָּנֵס כוּ'**. דְּלֹא אָמְרִינַן עַל דַּעַת בַּעֲלָהּ נוֹדֶרֶת כְּשֶׁנִּתְחַיֵּב בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ אֶלָּא מִשֶּׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּתוֹ. הָרַ"ן. וּכְנִיסַת רְשׁוּתָהּ, לְהָרַמְבַּ"ם מִסֵּירָתָהּ לִשְׁלוּחָיו זוֹ הִיא כְּנִיסָתָהּ גַּם לַהֲפָרַת נְדָרִים, וּלְהַטּוּר לֹא סַגֵּי בְּמִסֵּירַת שְׁלוּחָיו עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

טו וּלְפִי זֶה אֲפִלּוּ לְבֵדוֹ מָצֵי מֵפֵר. וְתֵימַהּ מְנָא לָן לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת שְׁנַיָּה בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָא פָּרְשִׁינַן דְּמֵפֵר בְּשֻׁתְּפוּת וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מָצֵי מֵפֵר לְבַדּוֹ. וְהָרַ"ן אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הוּא מְפָרֵשׁ כֵּן כָּתַב אַחַר כָּךְ, אִי נַמִּי כִּי אָמְרִינַן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָסָבַר יֵשׁ זִיקָה לָאו לְמֵימְרָא דְּלֶהֱוֵי כִּכְנוּסָה, אֶלָּא דְּהַוְיָא כַּאֲרוּסָה וּמֵפֵר בְּשֻׁתָּפוּת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז שֶׁאִם עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר יָבָם זֶה וּבָא אָחִיו אַחַר כָּךְ וְעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר תָּפִיס שֵׁנִי כִּדְאָמַר בְּפֶרֶק ה' דִּיבָמוֹת יֵשׁ מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר. רַשְׁ"י:

יז לְפִי שֶׁדִּבְרֵי הַכֹּל יְבָמָה אֲרוּסָה אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

יח **מִכָּאן כו'**. מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁאֵצֵא מִכָּאן וְעַד כו', וְהַיְנוּ דְּלֹא קָתָנֵי מִיּוֹם זֶה לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ אֶלָּא מִיּוֹם שֶׁיֵּצֵא מִכָּאן. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא מַפֵּר לָהּ מֵהַשְׁתָּא, דְּחָיְשִׁינַן דִּלְמָא בְּעוֹדוֹ אֶצְלָהּ תִּדֹּר נְדָרִים שֶׁיְּרָצָה בְּקִיּוּמָן. הַר"ן:

יט **הֲרֵי הוּא כו'**. דְּאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא קַל וְחֹמֶר בְּעַל כָּרְחֵךְ הִקִּישָׁן הַכָּתוּב. הַר"ן:

משנה ח

כ וְאַף עַל גַּב דְּגַבֵּי אָב דִּכְתִיב קֹדֶם כְּתִיב נַמִּי וְאִם הֵנִיא אָבִיהָ אוֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ, נִיחָא לֵיהּ לְמִנְקַט קְרָא דְּגַבֵּי בַּעַל, מִשּׁוּם דְּגַבֵּיהּ כְּתִיב מִיּוֹם אֶל יוֹם:

כא מִדְּקָתָנֵי נָדְרָה עִם חֲשֵׁכָה מַשְׁמַע שֶׁאֲפִלּוּ נְדָרִים שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת דִּכְבָר אָכְלָה וְדֶרֶךְ לְהַפְשִׁיט תַּכְשִׁיטֵי שַׁבָּת מִשֶּׁחָשְׁכָה וְתַלֵּי טַעֲמָא שֶׁאִם חָשְׁכָה וְלֹא הֵפֵר כו' וְהָא אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַיּוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר, אֶלָּא שְׁמַע מִנַּהּ דַּאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ מַפֵּר. גְּמָרָא:

כב **בְּלֵילֵי שַׁבָּת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת**. שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, כְּדִכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר. רַשְׁ"י:

כג **מַפֵּר עַד כו'**. וּבְדִין הוּא דְּלְתָנֵי אֵינוֹ מֵפֵר לְכָשֶׁתְּחַשֵּׁךְ כֵּיוָן דְּלְהַחְמִיר קָתָנֵי, אֶלָּא לְהָכִי תָּנָא הַאי לִישָׁנָא מִשּׁוּם דְּשַׁיְּךְ בֵּיהּ טִפֵּי מַאי דְּמִסֵּים מִלְּתֵיהּ שֶׁאִם קֹדֶם חֲשֵׁכָה לֹא הֵפֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר, לְאַשְׁמְעִינַן בְּהַאי לִישָׁנָא דְּמִפִּירִין בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת. הַר"ן:

כד בַּגְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ הַר"ן דְּמַשְׁמַע לֵיהּ מִדִּכְתִיב לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ, כְּלוֹמַר לֹא יַעֲשֶׂה דְּבָרָיו חֻלִּין, וְדָרְשִׁינַן אֲבָל אֲחֵרִים מְחַלִּין לוֹ שֶׁעוֹשִׂין אוֹתוֹ חֻלִּין, וּבְחֻלִּין מֻתָּר שַׁיָּךְ לְמֵימַר בְּהוּ:

כה לֹא שֶׁאִם יָכוֹל לְהַכְרִיחָהּ שֶׁאֵין צָרִיךְ בְּטוּל, דְּלֵיתָא, דִּלְעוֹלָם לֹא סַגִּי בְּלֹא בְּטוּל שֶׁבַּלֵּב וְכִדְאָמַר בַּגְּמָרָא בְּהֶדְיָא כו'. וְדִבְרֵי הָר"ב הָכִי יִפֹּרְשׁוּ, וְאִם אֵין יָכוֹל לְהַכְרִיחָהּ סַגִּי לֵיהּ בְּמַה שֶׁמְּבַטֵּל בְּלִבּוֹ וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיּוֹצִיא לְשׁוֹן הֲפָרָה בִּשְׂפָתָיו, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר לָהּ טְלִי אִכְלִי וּרְצוֹנוֹ לְהַכְרִיחָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין בִּיכָלְתּוֹ, כִּי מְבַטֵּלוֹ בְּלִבּוֹ סַגִּי, אֲבָל אֶפְלּוּ כְּשֶׁמַּכְרִיחָהּ וְשׁוֹמַעַת לוֹ צָרִיךְ נַמִּי שֶׁיְּהֵא מְבַטֵּל בְּלִבּוֹ וְכִדְאָמְרַן, אֶלָּא שֶׁזֶּה חִדּוּשׁ הוּא כְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְרִיחָהּ שֶׁיְּהֵא סַגִּי בְּבִטּוּל זֶה הוּא שֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁמִיעֵנוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא

משנה א

א **מֵפֵר**. בֵּין הָאָב וּבֵין הַבַּעַל, וּקְרָא כְּתִיב, כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ:

ב בַּסִּפְרֵי מְפֹרָשׁ דְּהוּא הַדִּין נַמִּי דְּבָרִים שֶׁבֵּינָהּ לְבֵינוֹ. וְהָרַ"ב הִשְׁמִיט מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי לֹא אַיְרִינַן בְּהוּ וְלֹא קָאָמַר אֶלָּא לַאֲפוֹקֵי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם:

ג וְהֶקֵּשָׁא אַנַּתְאָרְסָה וְנִתְאַרְמְלָה מוֹקֵי לַהּ. טוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **עִנּוּי נֶפֶשׁ**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּהָכִי קָאָמַר, אֵלּוּ נְדָרִים שֶׁהוּא מֵפֵר בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים, דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ כּוּ':

ה **אֶתְקַשֵּׁט**. קִשּׁוּט הַפָּנִים כְּגוֹן כָּחָל וּפִקּוּס, דִּבְהָא הוּא דִּסְבִירָא לְהוּ לְרַבָּנָן דְּמֵפֵר מִשּׁוּם נְדָרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ, אֲבָל קִשּׁוּט שֶׁל צִנְעָא אֲפִלּוּ רַבָּנָן מוֹדוּ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּאֵין אֵלּוּ נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, וְהָכִי נַמִּי מוֹכַח בַּגְּמָרָא:

ו **אֵין אֵלּוּ כּוּ'**. מִדְּלֹא קָאָמַר סְתָמָא לֹא יָפֵר שְׁמַע מִנַּהּ דְּהָכִי קָאָמַר, נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ הוּא דְּלֹא הָוֵי, הָא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָוְיָן. גְּמָרָא. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה ב':

משנה ב

ז **פֵּרוֹת כּוּ'**. וּמִסְתַּבְּרָא דִּלְרַבִּי יוֹסֵי נַמִּי בְּנָדְרָה מִפֵּרוֹת מְדִינָה שֶׁהִיא דָּרָה בּוֹ יָפֵר, דְּלֹא גָּרְעָה מְדִינָתָהּ מֵחֲנָוָנֵי הַמַּקִּיפוֹ, וְכִי קָתָנֵי יָבִיא לָהּ מִמְּדִינָה אַחֶרֶת, כְּשֶׁלֹּא נָדְרָה מִפֵּרוֹת מְדִינָתָהּ. הָרַ"ן:

ח וְלֹא יִמְצָא אַחֵר שֶׁהוּא מַקִּיפוֹ, וּפְעָמִים שֶׁאֵין לוֹ מָעוֹת וְנִמְצֵאת הִיא מִתְעַנָּה. הָרַ"ן:

ט גְּמָרָא. וְדִיקִינַן לַהּ כֵּיוָן דְּקָתָנֵי רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין אֵלּוּ כּוּ' וְאִיהוּ גּוּפֵיהּ אָמַר אֵלּוּ הֵן נְדָרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ, לָמָּה לָן לְמִתְנֵי הֲרֵי זֶה יָפֵר דְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא לְאַשְׁמְעִינַן מִכָּאן וְאֵילָךְ נַמִּי רַבִּי יוֹסֵי הִיא:

י הַיְנוּ טַעֲמָא דְּזֶה שֶׁכָּתַב לְעֵיל דְּנִוּוּל שֶׁל יוֹם אֶחָד לֹא הָוֵי נִוּוּל לְרַבִּי יוֹסֵי, דְּהָא לְרַבָּנָן הָוֵי נִוּוּל, הוּא הַדִּין שֶׁל שָׁעָה אַחַת, דְּלֹא שְׁנָא:

יא תְּמִיהָה טוּבָא, כֵּיוָן שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי לְרַבָּנָן כָּל קִשּׁוּט הָוֵי בִּכְלַל עִנּוּי נֶפֶשׁ, וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי יוֹסֵי כְּתַב הָרַ"ב דְּלֹא פְלִיג בְּנִשְׁבְּעָה, וְעוֹד דְּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא דְּלֹא פְלִיג בְּנִשְׁבְּעָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דִּשְׁבוּעָה לֵיכָּא תְּנָאָה גַּבָּהּ אֶלָּא שְׁבוּעָה דְּלֹא יִרְחֹץ לְעוֹלָם קָאָמַר וּבְהָא לֹא פְלִיג, וְאִם כֵּן הָכָא דִּסְתָמָא קָאָמַר וְלֹא הִתְנָה שֶׁנִּשְׁבְּעָה וְנָדְרָה לְפִי שָׁעָה, אִם כֵּן אַף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה דַּהֲוֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ וְהִנִּיחַ דִּבְרֵי הָרַ"ב בְּצָרִיךְ עִיּוּן:

משנה ג

יב **לַבְּרִיּוֹת**. קוֹנָם יְהֵא עָלַי כָּל מַה שֶּׁאֲנִי נֶהֱנָה לַבְּרִיּוֹת. רַשִׁ"י:

יג וְכִי תֵּימָא דְּהָא וַדַּאי אֵין בַּעַל אֵין פַּרְנָסָתוֹ אֶלָּא מִן הַבְּרִיּוֹת וְהָווּ לֵיהּ בְּרִיּוֹת כַּחֲנָוָנֵי שֶׁאֵין פַּרְנָסָתוֹ אֶלָּא מִמֶּנּוּ דְּאָמַר יָפֵר, לֹא קַשְׁיָא, דְּהָתָם אָסַר לָהּ פֵּרוֹת חֲנָוָנֵי אֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁמְּבִיאִם

לָהּ בַּעַל, הִלְכָךְ יָפֵר, אֲבָל הָכָא לֹא אָסְרָה אַנַּפְשַׁהּ פֵּרוֹת הַבְּרִיּוֹת אֶלָּא הֲנָאַת הַבְּרִיּוֹת, הִלְכָךְ כָּל הֵיכָא שֶׁהַבַּעַל לוֹקֵחַ אוֹתָם מֻתֶּרֶת בָּהֶן, שֶׁאֵינָהּ נֶהֱנָה מִן הַבְּרִיּוֹת אֶלָּא מִן הַבַּעַל. הָרַ"ן וְהָרֹא"שׁ:

יד וְקָשֶׁה גַּבֵּי חֲנָוָנִי אַמַּאי יָפֵר וַהֲרֵי יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִלֶּקֶט כוּ'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְרֵי בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים דְּלֵיכָּא לֶקֶט כוּ'. תּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ:

טו **בְּלֶקֶט כוּ'**. אֲפִלּוּ טוֹבַת הֲנָאָה לֵית בְּהוּ, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ נְתִינָה. הָרֹא"שׁ. וּמֵהַאי טַעֲמָא מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּלֹא תְּנַן נַמִּי מַעֲשֵׂר עָנִי, מִשּׁוּם דְּלֹא פְּסִיקָא לֵיהּ, דְּדָוְקָא בְּמִתְחַלֵּק בְּתוֹךְ הַגָּרְנוֹת דִּכְתִיב גַּבֵּיהּ וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ שְׁרֵי לַהּ לְאִתְהַנּוֹיֵי, אֲבָל בְּמִתְחַלֵּק בְּתוֹךְ הַבַּיִת דִּכְתִיב נְתִינָה וְנָתַתָּה לַלֵּוִי וְלַגֵּר אָסוּר לַהּ לְאִתְהַנּוֹיֵי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **כֹּהֲנִים כוּ'**. אֵין זֶה תְּלוּי בְּנֶדֶר אִשָּׁה וְאָמְרוּ בְּכָאן לְדִמְיוֹן הַדִּין כוּ'. הָרַמְבַּ"ם:

יז **עַל בָּרְחוֹ**. אַף עַל גַּב (דְּגַבֵּי נְדָרִים) טוֹבַת הֲנָאָה מְמוֹן, כֵּיוָן שֶׁאָסַר כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם בַּהֲנָאָה אִי אֶפְשָׁר לִתְּנוֹ לְשׁוּם כֹּהֵן וְלֵוִי, וְאֵין לוֹ בָּהֶם טוֹבַת הֲנָאָה וְאִי אֶפְשָׁר לְעַכְּבוֹ לְעַצְמוֹ, הִלְכָךְ הָוֵי כְּאִלּוּ אֵינָם שָׁלּוֹ. וְעַיֵּן מִשְׁנָה י' פֶּרֶק ט' דְּבָבָא קַמָּא. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **אֲחֵרִים**. וְלֹא אֵלּוּ, וְטַעֲמָא דְּשַׁיָּךְ בְּהוּ טוֹבַת הֲנָאָה. וּלְהָכִי לֶקֶט כוּ' וּמַעְשַׂר עָנִי דְּגֹרֶן דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ טוֹבַת הֲנָאָה כְּלָל תְּנַן דִּיכוֹלָה לֵהָנוֹת וְאַף עַל גַּב דַּהֲוֵי כְּמוֹ הָאוֹמֵר אֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֶסְרוּ אֶלָּא לְאִשָּׁה זוֹ מֵחֲמַת נֶדֶר עַצְמָהּ, אֶלָּא טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ כְּלָל שׁוּם טוֹבַת הֲנָאָה, וּלְהָכִי לֹא תְּנַן נַמִּי עֲנִיִּים נֶהֱנִים לִי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יט וְאֵין לְהַקְשׁוֹת וַהֲרֵי יְכוֹלָה אִשָּׁה לוֹמַר אֵינִי נִזּוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ה' דִּכְתֻבּוֹת, דְּהָא לֹא אָמְרָה אֶלָּא אֵינִי עוֹשָׂה וּלְפִיכָךְ הַוְיָא כְּמַפְקַעַת מִידֵי שִׁעְבּוּד, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה:

כ וְהָא דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ו' דַּיָּרְכִין דְּאֵין הֶקְדֵּשׁ מוֹצִיא מִידֵי שִׁעְבּוּד מַלְוֶה, הָתָם הֶקְדֵּשׁ דָּמִים וְהָכָא קָרְבָּן דְּקֶדֶשַׁת הַגּוּף הוּא. רַשְׁ"י:

כא **תַּעֲדִיף**. מוֹקְמִינַן לַהּ בַּגְּמָרָא בְּהַעְדָּפָה שֶׁעַל יְדֵי הַדְּחַק. הָרַ"ן. וְהֵינוּ מִשּׁוּם דְּכָשְׁנוֹתֵן לָהּ מָעָה הַמּוֹתָר שָׁלּוֹ:

כב דְּכֵיוָן דְּמִדִּינָא חַיֶּל אִי לָאו דְּאַלְמוּהוּ רַבָּנָן לְשִׁעְבּוּדֵיהּ, כִּי אַלְמוּהוּ הָנֵי מִלֵּי לְכָל הֵיכָא דְּקָמָא קַמֵּיהּ לֹא לָחוּל, אֲבָל נִתְגָּרְשָׁה כְּאִלּוּ חַיֶּל מֵעִקָּרָא דְּמִי כֵּיוָן דְּמִדִּינָא רָאוּי לָחוּל. הָרַ"ן וְתוֹסָפוֹת. וּמַשְׁמַע דַּהֲפָרָה מוֹעֶלֶת לְאַחַר הַגֵּרוּשִׁין:

כג פֵּרוּשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂאם. אֲבָל אֵין לְפָרֵשׁ לִמְלַאכְתָּן, דְּאִם כֵּן הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר לְמַעֲשֵׂיהֶן כִּדְאַשְׁכְּחַן סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דִּנְדָרִים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כד **בִּתּוֹ**. וְהֵפֵר לְשֵׁם בִּתּוֹ. רַשִׁ"י:

כה וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְעַל הַדָּבָר שֶׁנִּדְרָה עָלָיו וְשֶׁיֵּדַע (הַדָּבָר) [הַנֶּדֶר] שֶׁנִּדְרָה, וְהָרְאָיָה גַּם כֵּן לְמָה שֶׁאָמַר וְשָׁמַע כוּ'. עַד כָּאן. לְפִי שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי שִׁנּוּיִים, אִם עַל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁנִּדְרָה כְּלוֹמַר אוֹ תְּאֵנִים אוֹ עֲנָבִים, אִם בְּאֵיזֶה (דָּבָר) [נֶּדֶר] נָדְרָה כְּלוֹמַר אוֹ בְּנָזִיר אוֹ בְּקָרְבָּן:

משנה ו

כו **אִלּוּ שֶׁאֵינִי כוּ**'. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם אָסְרָה עַצְמָהּ בִּתְאֵנִים וַעֲנָבִים, בֵּין בְּנֶדֶר בֵּין בִּשְׁבוּעָה, בֵּין שֶׁאָסְרָה עַצְמָהּ בְּכָל הַמִּין בֵּין שֶׁאָמְרָה תְּאֵנִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ. מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּמַתְנִיתִין תַּרְתֵּי קָאָמַר, אוֹ שֶׁאָמְרָה אֵלּוּ אוֹ שֶׁאָמְרָה שֶׁאֵינִי טוֹעֶמֶת, דְּהַיְנוּ בְּכָל הַמִּין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז כְּלוֹמַר שֶׁאֵין הַנֶּדֶר מוּפָר עַד שֶׁיָּפֵר כֻּלּוֹ, אֲבָל מַה שֶּׁהֵפֵר מוּפָר כוּ' וְכֵלִי עָלְמָא מוֹדוּ בְּהָכִי. הָרַ"ן:

כח דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לְתָקֵשׁ הָפָרָה לַהֲקָמָה:

כט מִשּׁוּם דְּנַעֲשָׂה הַנֶּדֶר טָעוּת מֵעִקָּרוֹ, הִלְכָּךְ כֵּיוָן דְּהַהֵתֵר מְקֻצָּתוֹ הֵתֵר כֻּלּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ אֶלָּא שֶׁיְּהֵא כָּל הַנֶּדֶר קַיָּם. אֲבָל הֲפָרַת הַבַּעַל שֶׁהוּא מִכָּאן וּלְהַבָּא, מַה שֶּׁהַהֵתֵר הֵתֵר, וְהַשְׁאָר עוֹמֵד בְּאִסּוּרוֹ. הָרֹא"שׁ.:

ל **שְׁנֵי נְדָרִים**. בַּגְּמָרָא מוֹקְמִינַן לְמַתְנִיתִין דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, פֵּרֵשׁ הָרַ"ן הָכִי נַמִּי לֹא חֲשִׁיבִי שְׁנֵי נְדָרִים עַד שֶׁתֹּאמַר שֶׁאֵינִי טוֹעֶמֶת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל אִם אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֵינִי טוֹעֶמֶת לֹא תְּאֵנָה וְלֹא עֲנָב, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן נֶדֶר אֶחָד הָוֵי וּלְרַבָּנָן הָוֵה לְהוּ שְׁנֵי נְדָרִים:

משנה ח

לא **מַחֲתָנוֹ**. קְרֵי בֵּיהּ חוֹתְנוֹ כְּמוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה:

לב **מָעוֹת**. הָא דְּנָקֵט מָעוֹת, מִשּׁוּם דְּאִי יְהֵיב לָהּ מְזוֹנוֹת אֵין צָרִיךְ לוֹמַר לָהּ כְּלוּם לְפִי שֶׁאֵין לַבַּעַל זְכִיָּה בָּהֶן, וְהַיְנוּ דִּתְנַן בְּפֶרֶק אֵין בֵּין הַמֻּדָּר וְזָן אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא הִצְרִיכוּהוּ לוֹמַר וּבִלְבַד כוּ', מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּאִיהוּ זָכֶה בִּמְקוֹם הַבַּעַל לֵית לֵיהּ לַבַּעַל שׁוּם זְכוּת בְּאוֹתָן מְזוֹנוֹת, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ נָתַן לָהּ בַּעֲלָהּ מְזוֹנוֹת הַקְּצוּבִים לָהּ וְצִמְצְמָה וְהוֹתִירָה אֵין לַבַּעַל זְכוּת בְּאוֹתוֹ מוֹתָר כְּלוּם. הָרַ"ן:

לג **אֶלָּא כוּ'**. הָרַמְבַּ"ם וְהָר"ב לֹא פֵּרְשׁוּ אִי דַּוְקָא בָּעִינַן הָנֵי תְּרֵי לִישָׁנָא אֲבָל עַל מְנָת שֶׁאֵין לְבַעֲלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶם בִּלְחוֹד לֹא מַהֲנֵי, וְאִי לָאו דַּוְקָא. וְדַעַת הָר"ן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּעַל מְנָת שֶׁאֵין לַבַּעַל רְשׁוּת בִּלְחוֹד לֹא מַהֲנֵי, וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא כוּ'. וַאֲפִלּוּ בְּאוֹמֵר כָּל מַה שֶׁתִּרְצֵי עֲשֵׂי, הוֹאִיל וְאָמַר שֶׁאֵין לַבַּעַל רְשׁוּת מַהֲנֵי לִשְׁמוּאֵל, דְּכִי הֵיכִי דְּמִיחַד לְדָבָר אֶחָד מַהֲנֵי הָכִי נַמִּי כֵּיוָן דְּמִיחַד לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁתִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת מֵהֶן כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה מַהֲנֵי, שֶׁאֵין קִנְיָן חָל אֶלָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁתִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת בָּהֶן אֵיזוֹ דָּבָר לְאוֹתוֹ דָּבָר בִּלְחוֹד. וְלִי נִרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דִּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ לְרַבָּנָן עַל מְנָת כוּ' בִּלְחוֹד לֹא מַהֲנֵי, וְסוֹבֵר נַמִּי דְּעַד כָּאן לֹא אָמַר שְׁמוּאֵל דְּבָעִינַן תְּרֵי לִישָׁנָא אֶלָּא בְּאוֹמֵר מַה שֶׁתִּרְצֵי עֲשֵׂי, אֲבָל כִּי אָמַר מַה שֶׁאַתְּ כוּ' אֲפִלּוּ לֹא אָמַר עַל מְנָת כוּ' מַהֲנֵי, שֶׁכְּשֶׁמְּיַחֵד תְּנַאי בַּמַּתָּנָה עַצְמָהּ סַגִּי לְרַבָּנָן. אֲבָל הָרַ"ב מְפָרֵשׁ בְּפֶרֶק א' דְּקִדּוּשִׁין מִשְׁנָה ג' דַּהֲלָכָה כַּחֲכָמִים וְלֹא הִצְרִיךְ אֶלָּא עַל מְנָת כוּ', וְכָאן סָתַם וּמַשְׁמַע דְּבָעִינַן תַּרְוַיְהוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן עוֹד בְּפֶרֶק ח' דְּסַנְהֶדְרִין בְּהָרַ"ב מִשְׁנָה ג':

משנה ט

לד **בּוֹ בַּיּוֹם**. שֶׁנִּשֵּׂאת, כִּדְאוֹקֵי לַהּ בְּפֶרֶק נַעֲרָה בְּשֶׁנִּשֵּׂאת וְנִתְגָּרְשָׁה בּוֹ בַּיּוֹם, וְכִי קָתָנֵי נְדָרָה בּוֹ בַּיּוֹם לְרִבּוּתָא נָקְטֵיהּ, דְּאַף עַל גַּב דְּבוֹ בַּיּוֹם הָיְתָה בִּרְשׁוּת אָבִיהָ קוֹדֶם שֶׁנִּדְרָה, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין לָהּ תַּקָּנָה אֲפִלּוּ לְאוֹתוֹ יוֹם עַצְמוֹ. הָרַ"ן:

לה וְאִי הַךְ חֲזָרָה דְּאֵרוּסִין בִּלְחוֹד הִיא נַמִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר בְּשֶׁתְּפוּת הָאָב, דְּכֵיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ זְכוּת בָּהּ. הָרַ"ן:

לו **זֶה הַכְּלָל**. לְאַתּוֹיֵי מָסַר הָאָב אוֹ שְׁלוּחָיו לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל. גְּמָרָא:

משנה י

לז וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ. וְטַעֲמַיְהוּ שֶׁהֲרֵי יֵשׁ מֵהֶן שֶׁנִּדְרֵיהֶן קַיָּמִין מִפְּנֵי שֶׁכְּבָר נִתְבַּגְּרָה. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהֵן הָיוּ נְעָרוֹת בִּשְׁעַת קִבָּלַת הַקִּדּוּשִׁין, וְכָל מַה שֶּׁמּוֹנֶה מֵהֶן בּוֹגֶרֶת רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהִיא בִּשְׁעַת הַנֵּדֶר כְּבָר בָּגְרָה. וְהָר"ב הִתְחִיל בְּפֵרוּשׁ הָרֹא"שׁ וְסִיֵּם בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם:

לח הָנָךְ תֵּשַׁע כֻּלְּהוּ אִיתְּנְהוּ בִּכְלַל תִּלַּת דְּהַיְנוּ יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב וְיִתּוֹמָה מֵמָּשׁ וּבוֹגֶרֶת כוּ'. אֶלָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה פָּלֵיג כָּל חַד לִתְלָתָא כְּדֵי לְחַדֵּד הַתַּלְמִידִים. הָרַ"ן:

לט **עֲדַיִן כוּ'**. אַשְׁמוּעִינַן דַּאֲפִלּוּ הָיְתָה קְטַנָּה כְּשֶׁנִּשְׂאָה, יָצְתָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ בְּהַנְהוּ נְשׂוּאִין, וְכִי קָתָנֵי וַעֲדַיִן הִיא נַעֲרָה הוּא הַדִּין נַמִּי אֲפִלּוּ הִיא קְטַנָּה כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ, וְהַאי דְּנָקֵט נַעֲרָה מִשּׁוּם דְּנִדְרֵי קְטַנָּה אֵינָם כְּלוּם. הָר"ן. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה

כְּשֶׁהָיְתָה קְטַנָּה וְחָזְרָה לְבֵית אָבִיהָ וַעֲדַיִן הִיא נַעֲרָה וְאַחַר כָּךְ נִתְקַדְּשָׁה, אָבִיהָ וּבַעֲלָהּ מְפֵרִין נְדָרֶיהָ, וּפָלֵיג עַל דִּין נַעֲרָה שְׁלִישִׁית שֶׁמָּנָה רַבִּי מֵאִיר. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

משנה יא

מ וְכֵן בַּסֵּיפָא, שֶׁכֵּן מַה שֶּׁאֵינָהּ רַשָּׁאָה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיהָ וּלְאָבִיו כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּאָסֵר עָלָיו גַּם כֵּן גְּנַאי הוּא לוֹ. טוּר. וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁיּוֹתֵר הוּא גְּנַאי לוֹ שֶׁלֹּא תֵּהָנֶה מִמַּה שֶּׁלֹּא תַּעֲשֶׂה, אִי נַמִּי לְהֶפֶךְ, הִלְכָךְ תַּרְוַיְהוּ צְרִיכֵי:

משנה יב

מא גְּמָרָא. דִּיכוֹלָה לְמֵימַר אָנָא הָא חָזֵינָא, גַּבְרָא הוּא דְּנִסְתַּחְפָּה שָׁדֲהוּ, כְּלוֹמַר קְרֻשַּׁת כְּהֻנָּתוֹ גָּרְמָה לוֹ, דְּהָא אֹנֶס בְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁרֵי שָׂרֵי, הִלְכָךְ מַזָּלוֹ גָּרַם וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה:

מב עֵץ שֶׁתִּשָּׁעֵן עָלָיו לְעֵת זִקְנָתָהּ וְאִם תָּמוּת יִקְבְּרֶנָּה. רַשׁ"י:

מג וּבַעַל בְּכֻלָּל. וְאַף עַל גַּב דִּבְמִשְׁנָה ג' לֹא הָוֵי בְּכָלַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, הָכָא מוֹכְחָא מִלְּתָא, דְּהָא מִכַּוָּנָה לֶאֱסֹר הַמֻּתָּר, וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הָא קָיְימָא בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ. גְּמָרָא:

מד **בְּאַחֵר**. דְּשֶׁמָּא תֵּלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין בָּהּ וּבְנִדָּרָהּ וְתִנָּשֵׂא. הַר"ן:

מה **תָּבִיא רְאָיָה כוּ'**. אֵיכָא לְמֵידַק, כֵּיוָן דְּמִדִּינָא מִתַּסְרָא אַבַּעֲלָהּ כְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, אִסּוּר שֶׁבָּהּ לְהֵיכָן הָלַךְ, וְכִי תֵּימָא דְּכָל דְּמִקַּדֵּשׁ אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנָן מְקַדֵּשׁ וְכִי אֲמָרָה טְמֵאָה אֲנִי אַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן כוּ', דְּהָתִינַח כְּשֶׁאוֹמֶרֶת לְכָשֵׁר נִבְעַלְתִּי, אֲבָל כְּשֶׁנִּבְעֶלֶת לְפָסוּל שֶׁנַּעֲשֵׂית חֲלָלָה אַכַּתִּי אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ, וּמַתְנִיתִין סְתָמָא קָתָנֵי. וְתֵרְצוּ דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה לָאו דִּינָא קָתָנֵי, דְּמִדִּינָא וַדַּאי אֵין הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר טְמֵאָה אֲנִי לְךָ לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִבַּעֲלָהּ שֶׁהִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָא מִלְּתָא דְּטְמֵאָה אֲנִי לְךָ כְּסֵיפָא לַהּ תַּקִּינוּ בְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה לְהֵימְנוּהָ, דְּאִי לָאו דְּקוּשְׁטָא קָאָמְרָה לֹא הֲוַת מְזַלְזְלָא נַפְשַׁהּ לְמֵימַר הָכִי, וּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה אוֹקְמוּהָ אַדִּינָא. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

מו **וּתְהֵא נְטוּלָה כוּ'**. בְּפֶרֶק ג' דִּכְרֻתוֹת מְפָרֵשׁ כַּמָּה גַּוְנֵי דְּאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר, וּמִנַּיְהוּ אִסּוּר מוֹסִיף, וְהָכִי נַמִּי דְּכָתְבָה, דְּאַף עַל גַּב דִּכְבָר הִיא אֲסוּרָה לְעַלְמָא בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסֵף בְּנִדָּרָהּ אִסּוּר עַל בַּעֲלָהּ, חָל נַמִּי עַל הָאֲחֵרִים, וּבְאִסּוּר מוֹסִיף אַף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה: